

Jakość kształcenia praktycznego w APS i jego dostosowanie do rynku pracy w ocenie absolwentów i nauczycieli akademickich

Raport Komisji ds. Jakości Kształcenia
Wydziału Nauk Pedagogicznych
rok akademicki 2017/18

Autorzy:

*dr Joanna Moleda, dr Jacek Gralewski, dr Katarzyna Nawrocka, dr Jolanta Wiśniewska
dr Agnieszka Kwiatkowska- Zwolan, dr Barbara Pilipczuk*

Autorzy:

Spis treści

1.	Wprowadzenie.....	5
2.	Metodyka badań	6
2.1.	Cele badania.....	6
2.2.	Procedura badawcza	8
2.2.1.	Analiza losów zawodowych absolwentów Wydziału Nauk Pedagogicznych APS.....	8
2.3.	Charakterystyka badanych.....	8
2.3.1.	Absolwenci WNP	8
3.	Ocena jakości kształcenia na kierunku edukacja artystyczna w opinii jego absolwentów	11
3.1.	Zatrudnienie absolwentów kierunku edukacja artystyczna	11
3.2.	Motywy podjęcia aktualnego zatrudnienia	12
3.3.	Sposób i czas poszukiwania pracy	12
3.4.	Charakterystyka zatrudnienia.....	13
3.5.	Poziom zadowolenia z wykonywanej pracy	14
3.6.	Ocena wykorzystania wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych wypracowanych w trakcie studiów w APS w aktualnej pracy zawodowej	15
3.7.	Ocena form organizacyjnych kształcenia w trakcie studiów w APS w kontekście wykonywanej pracy	16
3.8.	Kształcenie po ukończeniu studiów w APS.....	17
3.9.	Ogólna ocena studiów	17
4.	Ocena jakości kształcenia na kierunku pedagogika w opinii jego absolwentów	19
4.1.	Zatrudnienie absolwentów kierunku pedagogika.....	20
4.2.	Motywy podjęcia aktualnego zatrudnienia	20
4.3.	Sposób i czas poszukiwania pracy	21
4.4.	Charakterystyka zatrudnienia.....	22
4.5.	Poziom zadowolenia z wykonywanej pracy	23

4.6.	Ocena wykorzystania wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych wypracowanych w trakcie studiów w APS w aktualnej pracy zawodowej	24
4.7.	Ocena form organizacji kształcenia w trakcie studiów w APS w kontekście ich przydatności do wykonywanej pracy	25
4.8.	Kształcenie po ukończeniu studiów w APS.....	26
4.9.	Ogólna ocena studiów	27
5.	Ocena jakości kształcenia na kierunku pedagogika specjalna w opinii jego absolwentów	29
5.1.	Zatrudnienie absolwentów kierunku pedagogika specjalna.....	30
5.2.	Motywy podjęcia aktualnego zatrudnienia	30
5.3.	Sposób i czas poszukiwania pracy	31
5.4.	Charakterystyka zatrudnienia.....	32
5.5.	Poziom zadowolenia z wykonywanej pracy	33
5.6.	Ocena wykorzystania wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych wypracowanych w trakcie studiów w APS w aktualnej pracy zawodowej	34
5.7.	Ocena form organizacji kształcenia w trakcie studiów w APS w kontekście ich przydatności do wykonywanej pracy	36
5.8.	Kształcenie po ukończeniu studiów w APS.....	37
5.9.	Ogólna ocena studiów	38
6.	Ocena jakości kształcenia na Wydziale Nauk pedagogicznych APS w opinii osób z niepełnosprawnością	39
6.1.	Zatrudnienie absolwentów z niepełnosprawnością	39
6.2.	Motywy podjęcia aktualnego zatrudnienia	39
6.3.	Sposób i czas poszukiwania pracy	40
6.4.	Charakterystyka zatrudnienia.....	41
6.5.	Poziom zadowolenia z wykonywanej pracy	41
6.6.	Ocena wykorzystania wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych wypracowanych w trakcie studiów w APS w aktualnej pracy zawodowej	43
6.7.	Ocena form organizacji kształcenia w trakcie studiów w APS w kontekście ich przydatności do wykonywanej pracy	43
6.8.	Kształcenie po ukończeniu studiów w APS.....	45

6.9. Ogólna ocena studiów	45
7. Podsumowanie badania absolwentów	46
8. Rekomendacje wynikające z badań absolwentów	49
9. Ocena jakości kształcenia na Wydziale Nauk Pedagogicznych w opinii wykładowców kierunku Pedagogika	51
10. Ocena jakości kształcenia na Wydziale Nauk Pedagogicznych w opinii wykładowców kierunku Pedagogika specjalna	55
11. Ocena jakości kształcenia na Wydziale Nauk Pedagogicznych w opinii wykładowców kierunku Edukacja artystyczna	60
12. Rekomendacje z badań przeprowadzonych wśród nauczycieli WNP	63

1. Wprowadzenie

Zgodnie z harmonogramem prac Uczelnianego Zespołu ds. Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w APS, w roku akademickim 2017/2018 przewidziano analizę przygotowania zawodowego absolwentów APS i dostosowania ich kwalifikacji do potrzeb rynku pracy. W związku z powyższym analizie poddano między innymi:

- Ocenę przygotowania praktycznego studentów Wydziału Nauk Pedagogicznych APS w opinii opiekunów praktyk.
- Badanie opinii absolwentów Wydziału Nauk Pedagogicznych APS na temat ich przygotowania zawodowego.
- Śledzenie losów zawodowych absolwentów Wydziału Nauk Pedagogicznych APS pod kątem podejmowanego przez nich zatrudnienia oraz jego specyfiki.

W związku z tak zakrojonym przedmiotem badań objęto nim absolwentów Wydziału Nauk Pedagogicznych, którzy ukończyli studia w APS w latach 2010 – 2017, oraz nauczycieli akademickich odpowiedzialnych za organizację systemu praktyk studenckich. Badaniem objęto absolwentów oraz opiekunów praktyk wszystkich trzech kierunków kształcenia prowadzonych na Wydziale Nauk Pedagogicznych APS, to jest na kierunku: edukacja artystyczna¹, pedagogika oraz pedagogika specjalna.

Raport sporządzili pracownicy Komisji ds. Jakości Kształcenia na Wydziale Nauk Pedagogicznych APS.

¹ Należy podkreślić, że w momencie publikacji tego raportu zmieniła się struktura Wydziału Nauk Pedagogicznych, z której wyodrębniono jako odrębną strukturę Kolegium Edukacji Artystycznej.

2. Metodyka badań

2.1. Cele badania

W roku 2017-2018 za główny cel badań przyjęto poznanie mocnych i słabych stron kształcenia praktycznego w APS w odniesieniu do potrzeb rynku pracy. W obrębie głównego celu badania sformułowano szereg szczegółowych pytań badawczych odnoszących się do trzech obszarów badań: (I) analizy losów zawodowych absolwentów Wydziału Nauk Pedagogicznych APS, (II) opinii absolwentów Wydziału Nauk Pedagogicznych APS na temat przydatności bądź nieprzydatności kształcenia w Akademii do ich obecnej sytuacji zawodowej oraz (III) opinii nauczycieli akademickich (opiekunów praktyk) na temat możliwości programowych, organizacyjnych i metodycznych dotyczących kształcenia praktycznego na Wydziale Nauk Pedagogicznych APS.

W zakresie obszaru dotyczącego analizy losów zawodowych absolwentów sformułowano następujące pytania szczegółowe:

1. Czy absolwenci Wydziału Nauk Pedagogicznych APS znajdują zatrudnienie? Jeśli tak, jaki ich odsetek pracuje w zawodzie zgodnym z ukończonym kierunkiem studiów?
2. Jakie są główne powody (motywy) podejmowania przez absolwentów WNP zatrudnienia w zawodzie zgodnym lub niezgodnym z ukończonym kierunkiem studiów?
3. Jaki jest przeciętnie czas poszukiwania pracy przez absolwentów APS?
4. Jaka jest charakterystyka zatrudnienia absolwentów WNP? W jakich sektorach gospodarki pracują absolwenci WNP? Jakie są główne formy zatrudnienia absolwentów WNP?
5. Jaki odsetek absolwentów WNP podejmuje pracę na stanowisku zgodnym z ich poziomem wykształcenia?
6. Jaki jest poziom zadowolenia absolwentów WNP z wykonywanej pracy oraz uzyskiwanych z tego tytułu zarobków?

W zakresie obszaru dotyczącego opinii absolwentów Wydziału Nauk Pedagogicznych APS na temat przydatności bądź nieprzydatności kształcenia w Akademii do ich obecnej sytuacji zawodowej sformułowano następujące pytania szczegółowe:

1. W jaki sposób absolwenci WNP oceniają przydatność wiedzy, umiejętności praktycznych oraz kompetencji społecznych jakie przekazywano im w trakcie studiów do wykonywanej obecnie pracy?

2. W jaki sposób absolwenci WNP oceniają przydatność poszczególnych form organizacji kształcenia w trakcie studiów do wykonywanej obecnie pracy?
3. Czy absolwenci WNP podejmują aktywność w zakresie dokończania się po ukończeniu studiów w APS? Jeśli tak, to jakiego odsetka osób to zjawisko dotyczy? Jaki charakter mają tego typu formy dokończania się? Jakie są motywy ich podejmowania?
4. Jaka jest ocena studiów w opinii absolwentów WNP? Czy absolwenci WNP poleciliby studia w APS?

W zakresie obszaru dotyczącego opinii nauczycieli akademickich (opiekunów praktyk) na temat możliwości programowych, organizacyjnych i metodycznych dotyczących kształcenia praktycznego na Wydziale Nauk Pedagogicznych APS sformułowano następujące pytania szczegółowe:

1. Co nauczyciele akademicy APS mówią o możliwościach programowych, organizacyjno i metodycznych kształcenia praktycznego w Akademii?
2. Jak w opinii nauczycieli akademickich programy kształcenia realizowane na APS odpowiadają potrzebom zawodowym studentów/ absolwentów/ pracodawców Akademii?
3. Jak w opinii nauczycieli akademickich organizacja kształcenia w APS umożliwia zabezpieczenie potrzeb zawodowych studentów a następnie absolwentów Akademii?
4. Jak w opinii nauczycieli akademickich metody pracy dydaktycznej stosowane w procesie kształcenia w APS wpływają na przygotowanie studentów do funkcjonowania w zawodzie?
5. Jaki wpływ na zmiany programowe, organizacyjne i metodyczne mają nauczyciele w Akademii?
6. Jaką wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne absolwenci APS mogą wykorzystać w pracy zawodowej?
7. Jakiej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych brakuje w pracy zawodowej absolwentom APS?
8. Co w opinii nauczycieli akademickich mogłoby pomóc absolwentom APS na rynku pracy?

2.2. Procedura badawcza

2.2.1. Analiza losów zawodowych absolwentów Wydziału Nauk Pedagogicznych APS

Badaniami objęto wszystkich absolwentów Wydziału Nauk Pedagogicznych APS którzy w latach 2010-2017 ukończyli studia I, II lub III stopnia, co zostało potwierdzone obroną pracy licencjackiej, magisterskiej lub doktorskiej. Badaniami objęto zarówno absolwentów studiów stacjonarnych jak i niestacjonarnych.

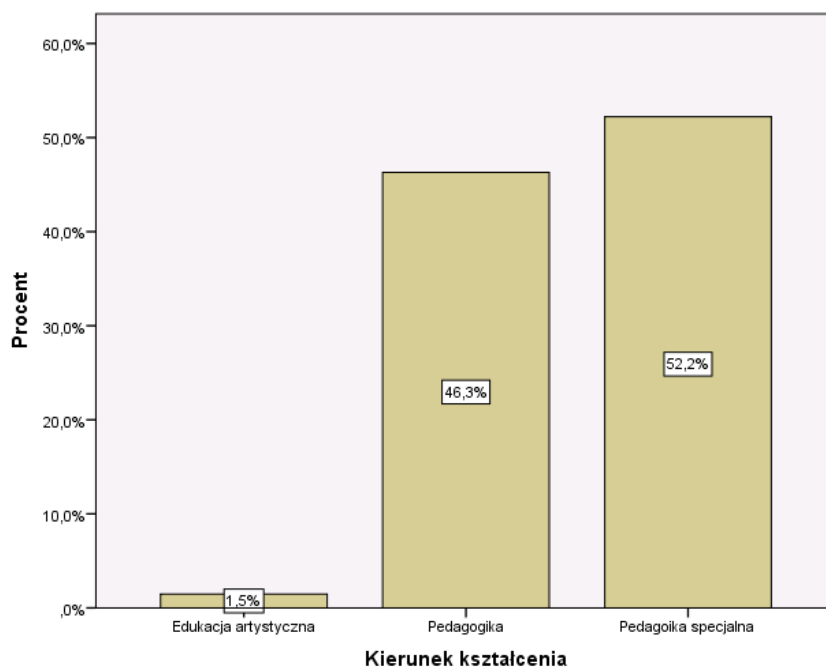
Przeprowadzone badanie miało charakter sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem ankiety internetowej. Na potrzeby badania sporządzono kwestionariusz ankiety dedykowany absolwentom APS, który składał się łącznie z 25 pytań, zarówno zamkniętych jak i otwartych, podzielonych na poszczególne obszary tematyczne. Konstruując kwestionariusz ankiety, autorzy raportu kierowali się tym, aby poza odpowiedziami na pytania o charakterze zamkniętym, mogli w jak najprostszy sposób wyrazić swoje opinie, refleksje i przemyślenia na temat oceny przydatności kształcenia w APS do wykonywanej przez nich pracy zawodowej.

Badania studentów miały charakter zdalny. Badaniem objęto wszystkich absolwentów kierunku edukacja artystyczna, pedagogika oraz pedagogika specjalna, którzy ukończyli choć jeden rodzaj studiów w latach 2010-2017 i wyrazili zgodę na wykorzystywanie ich danych osobowych do kontaktu. Ogółem było takich osób $n = 1100$. Dzięki współpracy z Działem Immatrykulacji, do każdego z tych absolwentów za pośrednictwem poczty elektronicznej wysłano zaproszenie do udziału w badaniu, zawierające link do ankiety. Kliknięcie w link, aktywowało ankietę umieszczoną na utworzonej wcześniej platformie internetowej. Badanie przeprowadzono w okresie od grudnia 2017 do marca 2018.

2.3. Charakterystyka badanych

2.3.1. Absolwenci WNP

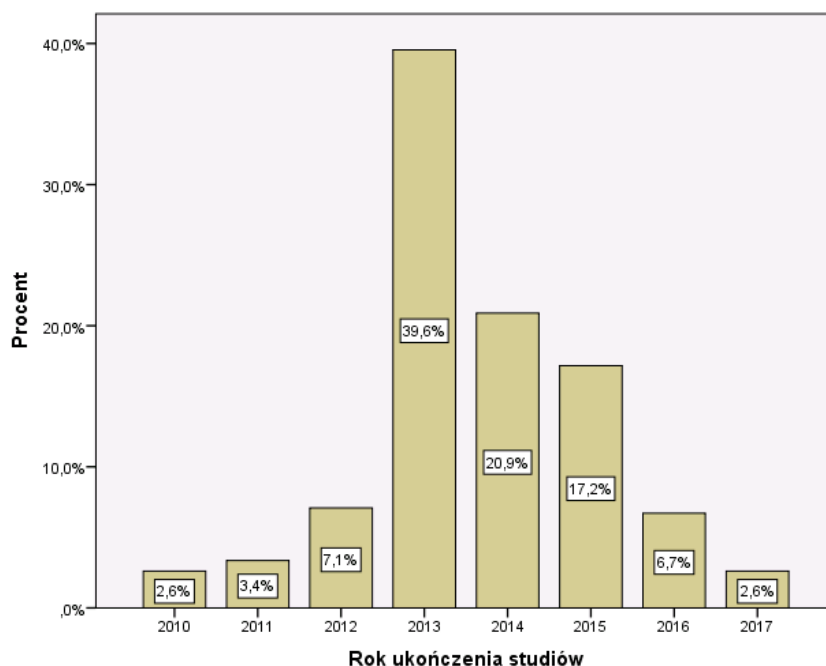
W badaniu wzięło udział $n = 270$ absolwentów Wydziału Nauk Pedagogicznych APS. Odsetek zwrotu wypełnionych ankiet wyniósł 31,5%. Uczestnicy badania reprezentowali, każdy z trzech kierunków kształcenia prowadzonych na Wydziale Nauk Pedagogicznych APS (Wykres 1). Najliczniejszą grupę uczestników badania stanowili absolwenci pedagogiki specjalnej 52,2% ($n = 141$) oraz pedagogiki 46,3% ($n = 125$). Zdecydowanie mniej liczną grupę stanowili absolwenci edukacji artystycznej 1,5% ($n = 4$). Należy podkreślić, że odnotowana różnica w liczebności absolwentów kierunku edukacja artystyczna w stosunku do kierunków pedagogika oraz pedagogika specjalna wynika ze zdecydowanie mniejszej liczby studentów podejmujących naukę na tym kierunku.

Wykres 1. Odsetek absolwentów WNP ze względu na ukończony kierunek kształcenia

Badaniem objęto wszystkich absolwentów studiów I, II oraz III stopnia prowadzonych zarówno w trybie stacjonarnym jak i niestacjonarnym w latach 2010-2017 na Wydziale Nauk Pedagogicznych APS. Odsetek uczestników badania ze względu na rok ukończenia studiów na APS prezentuje Wykres 2².

² Należy podkreślić, że dla zwiększenia czytelności danych przyjęto zasadę, że w przypadku studentów którzy ukończyli więcej niż jeden stopień studiów, tryb lub wręcz kierunek kształcenia prowadzonych na Wydziale Nauk Pedagogicznych APS, do celów prezentowanej tu analizy uwzględniano ostatni z nich.

Wykres 2. Odsetek absolwentów WNP ze względu na rok ukończenia studiów w APS

Zgodnie z danymi prezentowanymi na wykresie 2 trzy najliczniejsze grupy stanowili absolwenci APS z roku 2013 (39,6%), 2014 (20,9%) oraz 2015 (17,2%). Przeciętnie respondenci ukończyli studia w APS nieco ponad cztery lata przed przeprowadzeniem badania ($M = 4,36$; $SD = 1,40$).

Zdecydowaną większość uczestników badania stanowiły kobiety (95,6%). Mężczyźni stanowili zaledwie 4,4% uczestników badania.

Osoby z niepełnosprawnością stanowiły 3,7% ($n = 10$) badanej próby. Ze względu na specyfikę potrzeb osób z niepełnosprawnością, analizy dla tego typu absolwentów WNP będą prowadzone osobno. Podyktowane jest to potrzebą dostrzeżenia ich potencjalnych problemów związanych z funkcjonowaniem na rynku pracy lub odmiennych oczekiwań, które mogłyby umknąć w przypadku analizy ich opinii razem ze studentami pełnosprawnymi.

3. Ocena jakości kształcenia na kierunku edukacja artystyczna w opinii jego absolwentów

W badaniu wzięło udział łącznie $n = 4$ studentów kierunku edukacja artystyczna, przy czym każdy z nich był kobietą. Żaden z absolwentów kierunku nie był osobą z niepełnosprawnością.

Tabela 1. Absolwenci kierunku edukacja artystyczna ze względu na stopień i tryb studiów

Rodzaj studiów	n	% ogółem
Edukacja artystyczna I stopnia stacjonarna	4	100
Edukacja artystyczna II stopnia stacjonarna	2	50

Legenda: do wyznaczenia ogółem przyjęto liczebność próby $n = 4$

Ze względu na niewielką liczbę absolwentów kierunku edukacja artystyczna, wszelkie dalsze analizy będą prowadzone bez podziału na studia licencjackie oraz magisterskie. Z tego samego powodu, wszelkie wyniki prowadzonych analiz, należy traktować ze stosowną ostrożnością, ponieważ bazują one na opiniach zaledwie czterech osób.

3.1. Zatrudnienie absolwentów kierunku edukacja artystyczna

Zdecydowana większość absolwentów kierunku edukacja artystyczna (75%), którzy wzięli udział w badaniu pracuje w zawodzie zgodnym ukończonym kierunkiem studiów. Pozostałe 25% ($n = 1$) uczestników badania, pracuje w zawodzie niezgodnym z ukończonym kierunkiem studiów, przy czym osoba ta pracuje w zawodzie związanym z edukacją. Żaden z absolwentów, kierunku którzy wzięli udział w badaniu nie pozostaje bez pracy.

Tabela 2. Stan zatrudnienia

Stan zatrudnienia	n	%
Brak zatrudnienia	0	0,0
Zatrudnienie w zawodzie zgodnym z kierunkiem studiów	3	75,0
Zatrudnienie w zawodzie niezgodnym z kierunkiem studiów	1	25,0
Ogółem	4	100

3.2. Motywy podjęcia aktualnego zatrudnienia

Uczestnicy badania, zarówno ci podejmujący pracę w zawodzie zgodnym z kierunkiem studiów, jak i w zawodzie niezgodnym z kierunkiem studiów w zdecydowanej większości w swoich decyzjach z tego zakresu kierowali się swoimi zainteresowaniami oraz wykształceniem.

Tabela 3. Motywy podjęcia aktualnego zatrudnienia

Motywy podjęcia aktualnego zatrudnienia	Zatrudnienie w zawodzie zgodnym z kierunkiem studiów		Zatrudnienie w zawodzie niezgodnym z kierunkiem studiów	
	n	%	n	%
Wybór zgodny z zainteresowaniami	3	100	1	100
Wybór zgodny z wykształceniem	3	100	1	100
Przymus ekonomiczny	1	33,3	0	0
Przymus życiowy	1	33,3	0	0
Okazja dla rozwoju zawodowego	1	33,3	1	100
Okazja intratna finansowo	3	100	1	100

Legenda: respondenci mieli możliwość wielokrotnego wyboru

3.3. Sposób i czas poszukiwania pracy

Co trzeci (75%) z uczestników badania, będący absolwentem kierunku edukacja artystyczna poszukiwał pracy w zawodzie zgodnym z kierunkiem studiów i jednocześnie co drugi (50%) poszukiwał pracy w zawodzie niezgodnym ze swoim wykształceniem.

Tabela 4. Sposób poszukiwania pracy

Czy poszukiwała Pan/Pani pracy:	Nie	Tak
	(%)	(%)
W zawodzie zgodnym z ukończonym kierunkiem studiów	25	75
W zawodzie niezgodnym z ukończonym kierunkiem studiów	50	50

Generalnie absolwenci kierunku edukacja artystyczna, bardzo szybko znajdowali pracę. W przypadku osób poszukujących pracy w zawodzie zgodnym z kierunkiem studiów trwało to około półtora miesiąca ($M = 1,53$; $SD = 1,33$). Równie krótko trwało poszukiwanie przez nich pracy w zawodach niezgodnych z wykształceniem ($M = 1,50$; $SD = 2,12$).

Tabela 5. Czas poszukiwania pracy (w miesiącach)

Czas poszukiwania pracy w zawodzie:	Min	Max	M	SD
Zgodnym z ukończonym kierunkiem studiów	0	3	1,53	1,33
Niezgodnym z ukończonym kierunkiem studiów	0	3	1,50	2,12

3.4. Charakterystyka zatrudnienia

Zdecydowana większość absolwentów kierunku edukacja artystyczna (75%) podjęła pracę w placówce budżetowej.

Tabela 6. Miejsce zatrudnienia

Miejsce zatrudnienia	n	%
Prywatna firma	0	0
Placówka budżetowa	3	75
Własna firma	0	0
Samozatrudnienie (praca w większej firmie, samodzielne opłaty ZUS)	0	0
Inna	1	25
Ogółem	4	100

Połowa uczestników badania będących absolwentami kierunku edukacja artystyczna (50%) była zatrudniona na umowę zlecenie lub umowę o dzieło, a druga połowa na etat (50%).

Tabela 7. Forma zatrudnienia

Forma zatrudnienia	n	%
Etat	2	50

Część etatu	0	0
Umowa zlecenie / o dzieło	2	50
Inna	0	0
Ogółem	4	100

3.5. Poziom zadowolenia z wykonywanej pracy

Generalnie absolwenci kierunku edukacja artystyczna są zdecydowanie zadowoleni z wykonywanej pracy ($M = 4,25$; $SD = 0,50$)³ oraz raczej zadowoleni z obecnych zarobków ($M = 3,75$; $SD = 0,50$).

Tabela 8. Poziom zadowolenia z wykonywanej pracy

Poziom zadowolenia:	M	SD	Waga				
			Zdecydowanie niezadowolony (%)	Raczej niezadowolony (%)	I tak i nie (%)	Raczej zadowolony (%)	Zdecydowanie zadowolony (%)
Z obecnych zarobków	3,75	0,50	0	0	25	75	0
Z wykonywanej pracy	4,25	0,50	0	0	0	75	25

Legenda: Do wyliczenia średnich przyjęto następujący sposób kodowania danych: zdecydowanie nie zadowolony – 1pkt, raczej niezadowolony – 2pkt, i tak i nie – 3pkt, raczej zadowolony – 4pkt, bardzo zadowolony – 5pkt.

Absolwenci kierunku edukacja artystyczna podejmowali pracę zgodną z ich poziomem wykształcenia.

Tabela 9. Wykształcenie respondentów a minimalny poziom wykształcenia na zajmowanym stanowisku pracy

Minimalny poziom wykształcenia na zajmowanym stanowisku pracy				
	Wyższy magisterski	Wyższy zawodowy (licencjat)	Bez kwalifikacji zawodowych	Ogółem

³ Poziom Podsumowanie zadowolenia mierzono na skali 1-5 (gdzie 1 – oznaczało zupełny brak zadowolenia, a 5 – bardzo wysokie zadowolenie)

Poziom wykształcenia zdobyty na APS	Licencjackie	Liczebność	0	1	1	2
		% z wiersza	0	50	50	100
	Magisterskie	Liczebność	2	0	0	2
		% z wiersza	100	0	0	100
Ogółem	Liczebność	2	1	1	4	
	% z wiersza	50	25	25	100	
$Chi^2 = 4,00; df = 2; p = 0,14$						

3.6. Ocena wykorzystania wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych wypracowanych w trakcie studiów w APS w aktualnej pracy zawodowej

Zdecydowana większość respondentów (66,7%) twierdzi że w obecnej pracy wykorzystuje wiedzę zdobytą w trakcie studiów w APS. Poziom wykorzystania umiejętności praktycznych oraz kompetencji społecznych zdobytych w trakcie studiów jest jeszcze wyższy, ponieważ wynosi 100%.

Tabela 10. Ocena wykorzystania wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych wypracowanych w trakcie studiów w APS w aktualnej pracy

W pracy zawodowej wykorzystuję wypracowane na studiach w APS	Nie	Tak
	(%)	(%)
Wiedzę	33,3	66,7
Umiejętności praktyczne	0	100
Kompetencje społeczne	0	100

Co drugi z respondentów (50%) wskazuje, że w obecnej pracy brakuje mu wiedzy, co czwartemu (25%) brakuje określonych umiejętności praktycznych. Żaden z respondentów nie wskazuje na braki w zakresie kompetencji społecznych.

Tabela 11. Braki wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych niezbędnych do wykonywanej obecnie pracy

W pracy zawodowej brakuje mi:	Nie	Tak
	(%)	(%)

Wiedzy	50	50
Umiejętności praktycznych	75	25
Kompetencji społecznych	100	0

3.7. Ocena form organizacyjnych kształcenia w trakcie studiów w APS w kontekście wykonywanej pracy

Absolwenci kierunku edukacja artystyczna, którzy wzięli udział w badaniu najwyżej (aczkolwiek przeciętnie) oceniają przydatność do wykonywanej obecnie pracy takich form organizacji nauczania w trakcie studiów jak: warsztaty w małych grupach ($M = 3,50$; $SD=1,00$), wolontariat i staże ($M=3,50$; $SD = 1,29$), oraz dodatkowe kursy ($M = 3,00$; $SD = 2,31$). Okazuje się, że niemal równie wysoko oceniają fakt podjęcia pracy w trakcie studiów ($M = 3,25$; $SD = 2,06$). Najniżej zaś oceniają przydatność takich form organizacyjnych jak: wyjazdy w ramach programu Erasmus ($M = 1,00$; $SD = 0,00$), lektoraty ($M = 1,75$; $SD = 0,50$), a także wykłady ($M = 2,00$; $SD = 0,82$) oraz ćwiczenia ($SD = 2,00$; $SD = 0,82$).

Tabela 12. Formy organizacyjne stosowane w trakcie studiów a ocena ich przydatności w obecnej pracy

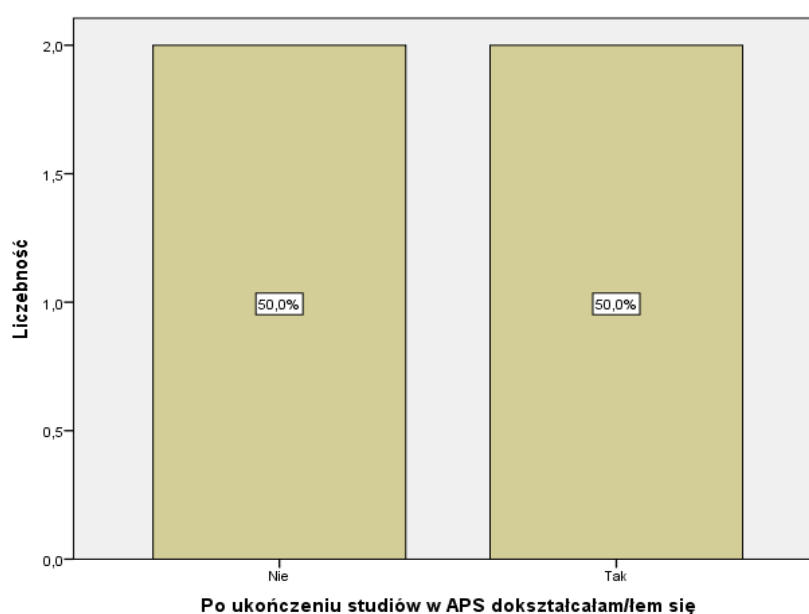
Formy organizacyjne:	Ocena przydatności do wykonywanej obecnie pracy:						
	M	SD	Zupełnie	Raczej	Trudno powiedzieć	Raczej	Bardzo
			nieprzydatne	nieprzydatne		przydatne	przydatne
			(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Praktyki studenckie	2,50	1,29	25	25	25	25	0
Warsztaty w małych grupach	3,50	1,00	0	0	75	0	25
Treningi	2,75	1,26	25	0	50	25	0
Ćwiczenia / seminaria	2,00	0,82	25	50	25	0	0
Wykłady	2,00	0,82	25	50	25	0	0
Lektoraty	1,75	0,50	25	75	0	0	0
Działalność w organizacjach studenckich	2,00	1,15	50	0	50	0	0
Wyjazdy w ramach programu Erasmus	1,00	0,00	100	0	0	0	0

Wolontariat / staże	3,50	1,29	0	25	25	25	25
Dodatkowe kursy	3,00	2,31	50	0	0	0	50
Podjęta w trakcie studiów praca	3,25	2,06	25	25	0	0	50

Legenda: Do wyliczenia średnich przyjęto następujący sposób kodowania danych: zupełnie nieprzydatne – 1pkt, raczej nieprzydatne – 2pkt, trudno powiedzieć – 3pkt, raczej przydatne – 4pkt, bardzo przydatne – 5pkt

3.8. Kształcenie po ukończeniu studiów w APS

Co drugi z absolwentów kierunku edukacja artystyczna (50%), biorący udział w badaniu kontynuował kształcenie po ukończeniu studiów w APS.

Wykres 3. Odsetek absolwentów kontynuujących kształcenie po ukończeniu studiów w APS

3.9. Ogólna ocena studiów

Pomiar satysfakcji ze studiów odbywał się za pośrednictwem oceny tego, czy uczestnicy badania poleciliby studia w APS. Ocena odbywała się na skali od 1 – 5, gdzie 1 oznaczało, że dany respondent zdecydowanie nie poleciłby studiów w APS, podczas gdy 5 oznaczało ocenę przeciwną. Generalnie, oceny z tego zakresu są bardzo pozytywne, ponieważ 100% uczestników badania, będących absolwentami kierunku edukacja artystyczna poleciłoby studia w APS.

Tabela 13. Ocena studiów

	Waga:						
	M	SD	Zdecydowanie nie	Raczej nie	Trudno powiedzieć	Raczej Tak	Zdecydowanie tak
			(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Czy poleciłby Pan/Pani studia na APS	4,00	0,00	0	0	0	100	0

4. Ocena jakości kształcenia na kierunku pedagogika w opinii jego absolwentów

W badaniu wzięło udział łącznie $n = 125$ studentów kierunku pedagogika. Czterech z nich wskazało, że są osobami z niepełnosprawnością, dlatego ich opinie nie będą uwzględniane w tym miejscu, tylko analizowane w osobnej części niniejszego raportu. Powoduje to ograniczenie liczebność tej grupy respondentów do $n = 124$. Zdecydowaną większość uczestników badania stanowiły kobiety (97,5%), podczas gdy mężczyźni zaledwie 2,5%.

W badaniu wzięło udział $n = 38$ absolwentów studiów I stopnia prowadzonych w trybie stacjonarnym, $n = 37$ absolwentów studiów II stopnia prowadzonych w trybie stacjonarnym, $n = 23$ absolwentów studiów I stopnia prowadzonych w trybie niestacjonarnym oraz $n = 48$ absolwentów studiów II stopnia prowadzonych w trybie niestacjonarnym. W badaniu nie wzięło udziału ani jeden absolwent studiów III stopnia prowadzonych na kierunku pedagogika. Generalnie, co piąty respondent (20,7%) w czasie objętym badaniem ukończył dwa rodzaje studiów na kierunku pedagogika, co najczęściej wiązało się z kontynuacją kształcenia na studiach uzupełniających po ukończeniu studiów I stopnia.

Tabela 14. Absolwenci kierunku pedagogika ze względu na stopień i tryb studiów⁴

Rodzaj studiów:	n	% ogółem
Pedagogika I stopnia stacjonarna	38	31,4
Pedagogika II stopnia stacjonarna	37	30,6
Pedagogika I stopnia niestacjonarna	23	19,0
Pedagogika II stopnia niestacjonarna	48	39,7
Pedagogika III stopnia stacjonarna	0	0

Legenda: Procent ogółem liczono do $n = 121$.

⁴ W tabeli zaprezentowano odsetki poszczególnych rodzajów studiów prowadzonych na kierunku pedagogika. Należy podkreślić jednak, że procent ogółem nie sumuje się do 100. Wynika to z trajektorii dróg edukacyjnych poszczególnych studentów. Możliwym było bowiem, że w czasie jaki obejmowało badanie, dana osoba mogła ukończyć więcej niż jeden rodzaj studiów prowadzonych na kierunku pedagogika w APS. Na przykład dany respondent mógł ukończyć studia I stopnia a następnie z powodzeniem kontynuować naukę na studiach II stopnia. Ponadto mogło dochodzić również do zmiany trybu studiów ze stacjonarnych na niestacjonarne i odwrotnie.

W dalszej części niniejszego raportu, dla zwiększenia jego czytelności, wszelkie analizy będą prowadzone dla wszystkich absolwentów studiów prowadzonych na kierunku pedagogika.

4.1. Zatrudnienie absolwentów kierunku pedagogika

Zdecydowana większość absolwentów kierunku pedagogika (78,5), którzy wzięli udział w badaniu pracuje w zawodzie zgodnym ukończonym kierunkiem studiów. Co piąty z respondentów, pracuje w zawodzie niezgodnym z ukończonym kierunkiem studiów. Odsetek osób pozostających bez zatrudnienia wynosi zaledwie 1,7%, co w praktyce oznacza dwie osoby. Osoby pozostające bez zatrudnienia wskazują, że jest to spowodowane ich sytuacją życiową (50%; n = 1) oraz nieudanymi próbami podjęcia pracy (50%; n = 1).

Tabela 15. Stan zatrudnienia

Stan zatrudnienia	n	%
Brak zatrudnienia	2	1,7
Zatrudnienie w zawodzie zgodnym z kierunkiem studiów	95	78,5
Zatrudnienie w zawodzie niezgodnym z kierunkiem studiów	24	19,8
Ogółem	121	100

Osoby zatrudnione w zawodach niezgodnych z ukończonym kierunkiem studiów wskazują takie sektory gospodarki jak: usługi, handel, gastronomia, administracja publiczna.

4.2. Motywy podjęcia aktualnego zatrudnienia

Motywy podjęcia aktualnego zatrudnienia wskazywane przez absolwentów pedagogiki zatrudnionych w zawodzie zgodnym z kierunkiem studiów sprowadzają się przede wszystkim do: wyboru zatrudnienia zgodnie z wykształceniem (83,0%), wyboru zatrudnienia zgodnie z zainteresowaniami (69,1%) oraz co zdecydowanie rzadsze ze względu na okazje dla rozwoju zawodowego (36,2%). Z kolei respondenci zatrudnieni w zawodach niezgodnych z kierunkiem ukończonych studiów akcentują inne motywy podjęcia pracy. Należą do nich przede wszystkim własne zainteresowania (58,3%), okazje dla rozwoju zawodowego (45,8%) oraz motywy finansowe (33,3%).

Tabela 16. Motywy podjęcia aktualnego zatrudnienia

Motywy podjęcia aktualnego zatrudnienia	Zatrudnienie w zawodzie zgodnym z kierunkiem studiów		Zatrudnienie w zawodzie niezgodnym z kierunkiem studiów	
	n	%	n	%
Wybór zgodny z zainteresowaniami	65	69,1	14	58,3
Wybór zgodny z wykształceniem	78	83,0	3	12,5
Przymus ekonomiczny	2	2,1	4	16,7
Przymus życiowy	1	1,1	3	12,5
Okazja dla rozwoju zawodowego	34	36,2	11	45,8
Okazja intratna finansowo	2	2,1	8	33,3
Inny	1	1,1	2	8,3

Legenda: respondenci mieli możliwość wielokrotnego wyboru

4.3. Sposób i czas poszukiwania pracy

Ponad 3/4 (76,3%) uczestników badania, będących absolwentami kierunku pedagogika poszukiwało pracy w zawodzie zgodnym z kierunkiem studiów i jednocześnie niemal co czwarty (22,9%) poszukiwał pracy w zawodzie niezgodnym ze kierunkiem swojego wykształcenia. Należy zwrócić uwagę, że co czwarty absolwent nie poszukiwał pracy w zawodzie wynikającym z kierunku studiów.

Tabela 17. Sposób poszukiwania pracy

Czy poszukiwała Pan/Pani pracy:	Nie	Tak
	(%)	(%)
W zawodzie zgodnym z ukończonym kierunkiem studiów	23,7	76,3
W zawodzie niezgodnym z ukończonym kierunkiem studiów	77,1	22,9

Absolwenci kierunku pedagogika, szybko znajdowali pracę. W przypadku osób poszukujących pracy w zawodzie zgodnym z wykształceniem trwało to około czterech miesięcy ($M = 4,39$; $SD = 6,46$). Należy zwrócić uwagę na bardzo duże zróżnicowanie czasu poszukiwania pracy. Mimo to, połowa absolwentów tego kierunku znalazła pracę w czasie 2 miesięcy lub krótszym. Osoby poszukujące pracy w zawodach niezgodnych z ukończonym kierunkiem studiów znajdowały pracę nieznacznie szybciej, bo przeciętnie w przeciągu trzech miesięcy ($M = 3,03$; $SD = 1,5$). W ich przypadku najdłuższy czas poszukiwania pracy wynosił 10 miesięcy, podczas gdy w przypadku osób poszukujących pracy w zawodzie zgodnym z wykształceniem trwało to maksymalnie do 24 miesięcy.

Tabela 18. Czas poszukiwania pracy (w miesiącach)

Czas poszukiwania pracy w zawodzie:	Min	Max	M	SD	Me
Zgodnym z ukończonym kierunkiem studiów	0	24	4,39	6,46	2,0
Niezgodnym z ukończonym kierunkiem studiów	0	10	3,18	3,03	1,5

4.4. Charakterystyka zatrudnienia

Zdecydowana większość absolwentów kierunku pedagogika (65,5%) podjęła pracę w placówce budżetowej. Co trzeci z nich podjął pracę w prywatnej firmie (30,3%). Należy zwrócić uwagę, że znikoma liczba studentów tego kierunku podjęła się otwarcia własnej działalności gospodarczej (1,7%).

Tabela 19. Miejsce zatrudnienia

Miejsce zatrudnienia	n	%
Prywatna firma	36	30,3
Placówka budżetowa	78	65,5
Własna firma	2	1,7
Samozatrudnienie (praca w większej firmie, samodzielne opłaty ZUS)	0	0
Inna	3	2,5
Ogółem	119	100

Niemal wszyscy (89,1%) uczestnicy badania zatrudnieni byli na pełen etat.

Tabela 20. Forma zatrudnienia

Forma zatrudnienia	n	%
Etat	106	89,1
Część etatu	4	3,4
Umowa zlecenie / o dzieło	8	6,7
Inna	1	0,8
Ogółem	119	100

4.5. Poziom zadowolenia z wykonywanej pracy

Generalnie absolwenci kierunku pedagogika są zadowoleni z wykonywanej pracy ($M = 4,15$; $SD = 0,80$). Aż 82,2% z nich wskazuje że jest zadowolona lub bardzo zadowolona z wykonywanej pracy. Nieco niżej przedstawia się ich zadowolenie z zarobków, które należy uznać za przeciętne ($M = 3,08$; $SD = 1,02$). Z zarobków zadowolony lub bardzo zadowolony jest tylko co trzeci z badanych (36,8%).

Tabela 21. Poziom zadowolenia z wykonywanej pracy

Poziom zadowolenia:	M	SD	Waga				
			Zdecydowanie niezadowolony (%)	Raczej niezadowolony (%)	I tak i nie (%)	Raczej zadowolony (%)	Zdecydowanie zadowolony (%)
Z obecnych zarobków	3,08	1,02	6,8	21,4	35,0	30,8	6,0
Z wykonywanej pracy	4,15	0,80	0,8	1,7	15,3	45,8	36,4

Legenda: Do wyliczenia średnich przyjęto następujący sposób kodowania danych: zdecydowanie niezadowolony – 1pkt, raczej niezadowolony – 2pkt, i tak i nie – 3pkt, raczej zadowolony – 4pkt, bardzo zadowolony – 5pkt.

Absolwenci kierunku pedagogika podejmowali pracę zgodną z ich poziomem wykształcenia. Zdecydowana większość respondentów z wykształceniem wyższym zawodowym, podjęła pracę na stanowisku zgodnym z ich poziomem wykształcenia (60%) lub na stanowisku, na którym wymagane jest wykształcenie wyższe magisterskie (20%). W przypadku tej grupy odsetek osób wykonujących pracę poniżej posiadanych kwalifikacji wynosił 20%. Analogiczną zależność odnotowano w przypadku osób o wykształceniu wyższym magisterskim, które w zdecydowanej większości wykonywały prace na stanowiskach wymagających minimum wykształcenia wyższego zawodowego (59,4%) lub wyższego magisterskiego (31,7%). W przypadku tej grupy odsetek osób wykonujących prace poniżej posiadanych kwalifikacji wynosił zaledwie 9%.

Tabela 22. Wykształcenie respondentów a minimalny poziom wykształcenia na zajmowanym stanowisku pracy

Poziom	Licencjackie	Liczebność	Minimalny poziom wykształcenia na zajmowanym stanowisku pracy						Ogółem
			A	B	C	D	E	F	
			3	9	1	0	0	2	15

wysztalcenia zdobyty na APS	% wiersza	20,0	60,0	6,7	0,0	0,0	13,3	100
	Liczebność	32	60	3	2	1	3	101
Magisterskie	% wiersza	31,7	59,4	3,0	2,0	1,0	3,0	100
	Liczebność	35	69	4	2	1	5	116
Ogółem	% ogółem	30,2	59,5	3,4	1,7	0,9	4,3	100
	Podsumowanie	$Chi^2 = 4,81; df = 5; p = 0,44$						

Legenda: A – wyższy magisterski, B – wyższy zawodowy (licencjat), C – średni, D – średni zawodowy, E – zawodowy, F bez kwalifikacji zawodowych

4.6. Ocena wykorzystania wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych wypracowanych w trakcie studiów w APS w aktualnej pracy zawodowej

Zdecydowana większość respondentów twierdzi że w obecnej pracy wykorzystuje wiedzę (75,6%), umiejętności praktyczne (61,2%) oraz kompetencje społeczne (75,4%) zdobyte w trakcie studiów w APS. Dane te pokrywają się z odsetkiem osób zatrudnionych w zawodzie zgodnym z ukończonym kierunkiem studiów.

Tabela 23. Ocena wykorzystania wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych wypracowanych w trakcie studiów w APS w aktualnej pracy

	Nie (%)	Tak (%)
W pracy zawodowej wykorzystuję wypracowane na studiach w APS:		
Wiedzę	24,4	75,6
Umiejętności praktyczne	38,8	61,2
Kompetencje społeczne	24,6	75,4

Ogółem co czwarty z respondentów (24,8%) wskazuje, że w obecnej pracy brakuje mu wiedzy, co trzeciemu (34,8%) brakuje określonych umiejętności praktycznych natomiast co siódmemu (14,2%) kompetencji społecznych.

Tabela 24. Braki wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych niezbędnych do wykonywanej obecnie pracy

	Nie (%)	Tak (%)
W pracy zawodowej brakuje mi:		

Wiedzy	75,2	24,8
Umiejętności praktycznych	65,2	34,8
Kompetencji społecznych	85,8	14,2

Generalnie, respondenci najczęściej deklarują braki w zakresie umiejętności oraz wiedzy. Mając jednak na uwadze fakt, że co czwarty respondent podjął pracę w zawodzie niezgodnym z ukończonym kierunkiem studiów zdecydowano się sprawdzić, jakie braki dostrzegają tylko ci z absolwentów pedagogiki, którzy podjęli pracę w wyuczonym zawodzie. Okazuje się, że co czwarty z nich (24,4%) wskazuje, że w obecnej pracy brakuje mu wiedzy, co trzeciemu (33,7%) brakuje określonych umiejętności praktycznych, co siódmemu (13,5%) kompetencji społecznych.

Tabela 25. Braki wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych niezbędnych do wykonywanej obecnie pracy w opinii absolwentów pedagogiki którzy podjęli prace w wyuczonym zawodzie

W pracy zawodowej brakuje mi:	Nie	Tak
	(%)	(%)
Wiedzy	75,6	24,4
Umiejętności praktycznych	66,3	33,7
Kompetencji społecznych	86,5	13,5

4.7. Ocena form organizacji kształcenia w trakcie studiów w APS w kontekście ich przydatności do wykonywanej pracy

Absolwenci kierunku pedagogika, którzy wzięli udział w badaniu najwyżej oceniali przydatność do wykonywanej obecnie pracy takich form organizacji nauczania w trakcie studiów jak: praktyki studenckie ($M = 3,60$; $SD = 1,50$), warsztaty w małych grupach ($M = 3,39$; $SD = 1,31$), ćwiczenia i seminaria ($M = 3,15$; $SD = 1,26$), oraz dodatkowe kursy ($M = 3,09$; $SD = 1,68$). Najbardziej pouczającą jest dla nich możliwość podjęcia pracy w trakcie studiów ($M = 3,97$; $SD = 1,51$). Najniżej zaś oceniają przydatność takich form organizacyjnych jak: wyjazdy w ramach programu Erasmus ($M = 1,21$; $SD = 0,78$), działalność w organizacjach studenckich ($M = 1,48$; $SD = 0,99$), czy lektoraty ($M = 2,19$; $SD = 0,1,16$). O ile niska ocena programu Erasmus czy działalność w organizacjach studenckich nie powinna dziwić, ze względu na ich niewielką popularność wśród studentów, o tyle niska ocena lektoratów w pewnym stopniu zaskakuje.

Tabela 26. Formy organizacyjne stosowane w trakcie studiów a ocena ich przydatności w obecnej pracy

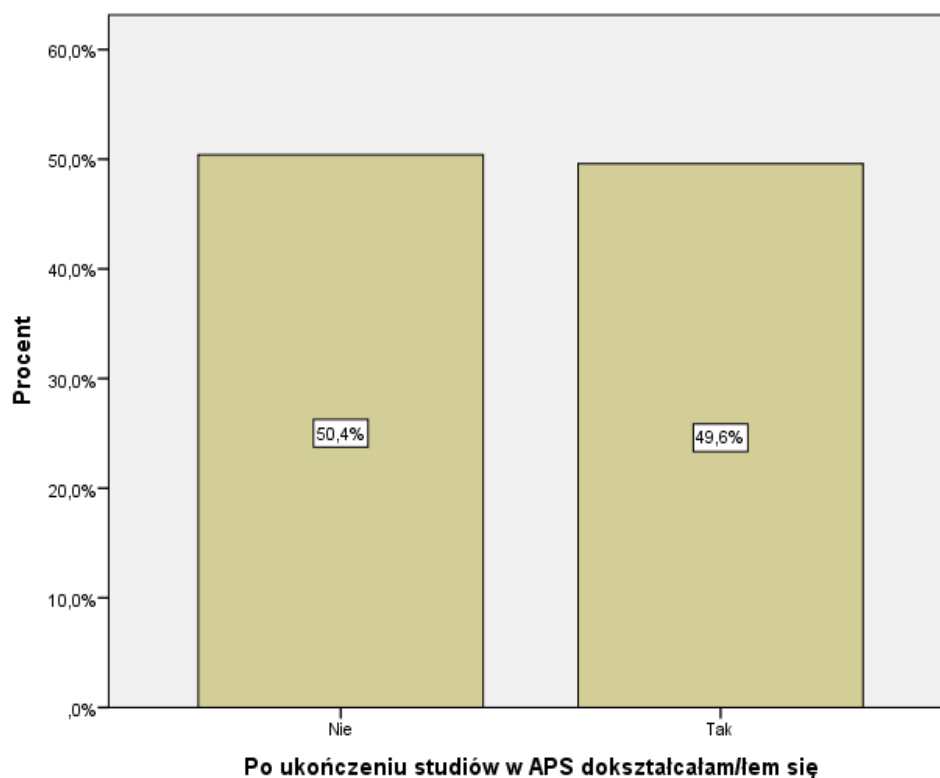
Ocena przydatności do wykonywanej obecnie pracy:

Formy organizacyjne:	M	SD	Ocena przydatności do wykonywanej obecnie pracy:				
			Zupełnie nieprzydatne (%)	Raczej nieprzydatne (%)	Trudno powiedzieć (%)	Raczej przydatne (%)	Bardzo przydatne (%)
Praktyki studenckie	3,60	1,50	17,9	6,0	13,7	23,1	39,3
Warsztaty w małych grupach	3,39	1,31	12,8	12,0	21,4	30,8	23,1
Treningi	2,85	1,39	26,5	10,3	28,2	21,4	13,7
Ćwiczenia / seminaria	3,15	1,26	16,1	11,9	24,6	35,6	11,9
Wykłady	2,59	1,25	25,6	22,2	26,5	18,8	6,8
Lektoraty	2,19	1,16	37,1	25,0	24,1	9,5	4,3
Działalność w organizacjach studenckich	1,48	0,99	75,0	11,2	7,8	2,6	3,4
Wyjazdy w ramach programu Erasmus	1,21	0,78	90,5	5,2	0,9	0,0	3,4
Wolontariat / staże	2,10	1,56	60,3	7,8	9,5	6,0	16,4
Dodatkowe kursy	3,09	1,68	32,8	5,2	13,8	16,4	31,9
Podjęta w trakcie studiów praca	3,97	1,51	15,5	5,2	6,0	13,8	59,5

Legenda: Do wyliczenia średnich przyjęto następujący sposób kodowania danych: zupełnie nieprzydatne – 1pkt, raczej nieprzydatne – 2pkt, trudno powiedzieć – 3pkt, raczej przydatne – 4pkt, bardzo przydatne – 5pkt.

4.8. Kształcenie po ukończeniu studiów w APS

Co drugi z uczestników badania (49,6%) kontynuował kształcenie po ukończeniu studiów w APS. Osoby kontynuujące kształcenie w zdecydowanej większości wskazują na uczestnictwo w różnego rodzaju studiach podyplomowych, kursach i szkoleniach związanych z podnoszeniem kwalifikacji związanych z pracą w charakterze nauczycieli lub pedagogów, a także kontynuowaniem kształcenia na poziomie studiów magisterskich, z tym, że na innej uczelni.

Wykres 4. Odsetek absolwentów kontynuujących kształcenie po ukończeniu studiów w APS

4.9. Ogólna ocena studiów

Respondenci raczej wysoko oceniają studia w APS ($M = 4,04-5$; $SD = 0,89$). Zdecydowana większość z nich albo raczej polecałaby studia w APS (42,1%) albo zrobiłaby to zdecydowanie (34,7%).

Tabela 27. Ocena studiów

	Waga:					Raczej Tak (%)	Zdecydowanie tak (%)
	M	SD	Zdecydowanie nie (%)	Raczej nie (%)	Trudno powiedzieć (%)		
Czy poleciłby Pan/Pani studia na APS	4,05	0,89	0,8	5,0	17,4	42,1	34,7

W ostatnim kroku analiz zdecydowano się sprawdzić jakie są potencjalne korelaty oceny studiów przez absolwentów kierunku pedagogika. Okazuje się, że w opinii absolwentów pedagogiki ocena studiów nie jest powiązana ani z poziomem zadowolenia z zarobków ($r_s = 0,09$; $p > 0,05$), ani

poziomem zadowolenia z wykonywanej pracy ($r_s = 0,10$; $p > 0,05$), ani również czasem jej poszukiwania ($r_s = -0,04$; $p > 0,05$).

Tabela 28. Korelaty oceny studiów

		B	C	D
A	Ocena studiów	0,09 (ni)	0,10 (ni)	-0,04 (ni)
B	Poziom zadowolenia z zarobków		0,14 (ni)	0,16 (ni)
C	Poziom zadowolenia z wykonywanej pracy			0,02 (ni)
D	Czas poszukiwania pracy w zawodzie zgodnym z kierunkiem studiów			1

Legenda: ni - $p > 0,05$;

5. Ocena jakości kształcenia na kierunku pedagogika specjalna w opinii jego absolwentów

W badaniu wzięło udział łącznie $n = 141$ studentów kierunku pedagogika specjalna. Sześciu z nich wskazało, że są osobami z niepełnosprawnością dlatego ich opinie nie będą uwzględniane w tym miejscu, tylko analizowane w osobnej części niniejszego raportu. Powoduje to ograniczenie liczebność tej grupy respondentów do $n = 135$. Zdecydowaną większość uczestników badania stanowiły kobiety (94,1%), podczas gdy mężczyźni zaledwie 5,9%.

W badaniu wzięło udział $n = 47$ absolwentów studiów I stopnia prowadzonych w trybie stacjonarnym, $n = 43$ absolwentów studiów II stopnia prowadzonych w trybie stacjonarnym, $n = 12$ absolwentów studiów I stopnia prowadzonych w trybie niestacjonarnym oraz $n = 67$ absolwentów studiów II stopnia prowadzonych w trybie niestacjonarnym na kierunku pedagogika specjalna. Generalnie, co czwarty respondent (25,2%) w czasie objętym badaniem ukończył dwa rodzaje studiów na kierunku pedagogika specjalna w APS, co najczęściej wiązało się z kontynuacją kształcenia na studiach uzupełniających po ukończeniu studiów I stopnia.

Tabela 29. Absolwenci kierunku pedagogika ze względu na stopień i tryb studiów⁵

Rodzaj studiów:	n	% ogółem
Pedagogika specjalna I stopnia stacjonarna	47	34,8
Pedagogika specjalna II stopnia stacjonarna	43	31,9
Pedagogika specjalna I stopnia niestacjonarna	12	8,9
Pedagogika specjalna II stopnia niestacjonarna	67	49,6

Legenda: Procent ogółem liczono do $n = 121$.

Dla zwiększenia czytelności raportu wszelkie analizy będą prowadzone dla wszystkich absolwentów studiów prowadzonych na kierunku pedagogika specjalna.

⁵ W tabeli zaprezentowano odsetki poszczególnych rodzajów studiów prowadzonych na kierunku pedagogika specjalna. Należy podkreślić jednak, że procent ogółem nie sumuje się do 100. Wynika to z trajektorii dróg edukacyjnych poszczególnych studentów. Możliwym było bowiem, że w czasie jaki obejmowało badanie, dana osoba mogła ukończyć więcej niż jeden rodzaj studiów prowadzonych na kierunku pedagogika specjalna w APS. Na przykład dany respondent mógł ukończyć studia I stopnia a następnie z powodzeniem kontynuować naukę na studiach II stopnia. Ponadto mogło dochodzić również do zmiany trybu studiów ze stacjonarnych na niestacjonarne i odwrotnie.

5.1. Zatrudnienie absolwentów kierunku pedagogika specjalna

Trzy czwarte absolwentów kierunku pedagogika specjalna (75,6%), którzy wzięli udział w badaniu pracuje w zawodzie zgodnym z ukończonym kierunkiem studiów. Co piąty z respondentów, pracuje w zawodzie niezgodnym z ukończonym kierunkiem studiów (22,2%). Odsetek osób pozostających bez zatrudnienia wynosi zaledwie 2,2%, co w praktyce oznacza trzy osoby. Osoby pozostające bez zatrudnienia wskazują, że jest to spowodowane ich sytuacją życiową (66,6%; n = 2) oraz nieudanymi próbami podjęcia pracy (33,3%; n = 1).

Tabela 30. Stan zatrudnienia

Stan zatrudnienia	n	%
Brak zatrudnienia	3	2,2
Zatrudnienie w zawodzie zgodnym z kierunkiem studiów	102	75,6
Zatrudnienie w zawodzie niezgodnym z kierunkiem studiów	30	22,2
Ogółem	135	100

Osoby zatrudnione w zawodach niezgodnych z ukończonym kierunkiem studiów wskazują takie sektory gospodarki jak: przetwórstwo przemysłowe, handel, opieka zdrowotna i pomoc społeczna, usługi, administracja publiczna oraz gastronomia.

5.2. Motywy podjęcia aktualnego zatrudnienia

Motywy podjęcia aktualnego zatrudnienia wskazywane przez absolwentów pedagogiki specjalnej zatrudnionych w zawodzie zgodnym z kierunkiem studiów sprowadzają się przede wszystkim do: wyboru zatrudnienia zgodnie z wykształceniem (76,5%), wyboru zatrudnienia zgodnie z zainteresowaniami (75,5%) oraz co zdecydowanie rzadsze ze względu na okazje dla rozwoju zawodowego (36,3%). Respondenci zatrudnieni w zawodach niezgodnych z kierunkiem ukończonych studiów akcentują inne motywy podjęcia pracy. Generalnie wypowiedzi osób które podjęły się pracy w zawodzie niezgodnym z ich wykształceniem kierunkowym, wskazują że kierowały się one przede wszystkim swoimi zainteresowaniami (33,3%) oraz były do tego w jakiś sposób zmuszone z powodów ekonomicznych (30,0%) lub życiowych (23,3%), rzadziej zaś kierowały się okazjami własnego rozwoju zawodowego (20,0%).

Tabela 31. Motywy podjęcia aktualnego zatrudnienia

Motywy podjęcia aktualnego zatrudnienia	Zatrudnienie w zawodzie zgodnym z kierunkiem studiów		Zatrudnienie w zawodzie niezgodnym z kierunkiem studiów	
	n	%	n	%
Wybór zgodny z zainteresowaniami	77	75,5	10	33,3
Wybór zgodny z wykształceniem	78	76,5	1	3,3
Przymus ekonomiczny	4	3,9	9	30,0
Przymus życiowy	0	0,0	7	23,3
Okazja dla rozwoju zawodowego	37	36,3	6	20,0
Okazja intratna finansowo	5	4,9	3	10,0
Inny	1	1,0	2	6,7

Legenda: respondenci mieli możliwość wielokrotnego wyboru

5.3. Sposób i czas poszukiwania pracy

Cztery piąte (81,0%) badanych absolwentów kierunku pedagogika specjalna poszukiwało pracy w zawodzie zgodnym z kierunkiem studiów. Należy zwrócić uwagę, że co piąty absolwent (19,0%) nie poszukiwał pracy w zawodzie wynikającym z kierunku studiów.

Tabela 32. Sposób poszukiwania pracy

Czy poszukiwała Pan/Pani pracy:	Nie	Tak
	(%)	(%)
W zawodzie zgodnym z ukończonym kierunkiem studiów	19,0	81,0
W zawodzie niezgodnym z ukończonym kierunkiem studiów	78,8	21,2

Absolwenci kierunku pedagogika specjalna, szybko znajdowali pracę. W przypadku osób poszukujących pracy w zawodzie zgodnym z wykształceniem trwało to około pięciu miesięcy ($M = 4,87$; $SD = 8,17$). Mimo bardzo dużego zróżnicowania czasu poszukiwania pracy, połowa absolwentów tego kierunku znalazła pracę zgodną z wykształceniem w czasie 1 miesiąca lub krótszym. Osoby poszukujące pracy w zawodach niezgodnych z ukończonym kierunkiem studiów znajdowały pracę tylko nieznacznie szybciej, bo przeciętnie w przeciągu czterech i pół miesiąca ($M = 4,48$; $SD = 6,23$), przy czym połowa znalazła pracę w czasie 2 miesięcy lub krótszym.

Tabela 33. Czas poszukiwania pracy (w miesiącach)

Czas poszukiwania pracy w zawodzie:	Min	Max	M	SD	Me
Zgodnym z ukończonym kierunkiem studiów	0	48	4,87	8,17	1,0
Niezgodnym z ukończonym kierunkiem studiów	0	24	4,48	6,23	2,0

5.4. Charakterystyka zatrudnienia

Zdecydowana większość absolwentów kierunku pedagogika specjalna (64,4%) podjęła pracę w sferze budżetowej. Co czwarty z nich podjął pracę w prywatnej firmie (27,3%). Należy zwrócić uwagę, że znikoma liczba studentów tego kierunku podjęła się otwarcia własnej działalności gospodarczej (3,8%) czy samozatrudnienia (2,3%). Inne formy zatrudnienia (2,3%) sprowadzają się w świetle wypowiedzi respondentów do pracy w różnego rodzaju organizacjach pozarządowych.

Tabela 34. Miejsce zatrudnienia

Miejsce zatrudnienia:	n	%
Prywatna firma	36	27,3
Placówka budżetowa	85	64,4
Własna firma	5	3,8
Samozatrudnienie (praca w większej firmie, samodzielne opłaty ZUS)	3	2,3
Inna	3	2,3
Ogółem	132	100

Zdecydowana większość (87,9%) absolwentów kierunku pedagogika specjalna była zatrudniona na etat, w pełnym wymiarze godzin lub wyższym.

Tabela 35. Forma zatrudnienia

Forma zatrudnienia:	n	%
Etat	116	87,9
Część etatu	5	3,8
Umowa zlecenie / o dzieło	11	8,3
Inna	0	0
Ogółem	132	100

5.5. Poziom zadowolenia z wykonywanej pracy

Generalnie absolwenci kierunku pedagogika specjalna są zadowoleni z wykonywanej pracy ($M = 4,00$; $SD = 0,92$). Trzy czwarte z nich (75,9%) wskazuje, że jest zadowolona lub bardzo zadowolona z wykonywanej pracy. Nieco niżej przedstawia się ich zadowolenie z zarobków, które należy uznać za przeciętne ($M = 3,10$; $SD = 1,02$). Z zarobków zadowolony lub bardzo zadowolony jest tylko co trzeci z badanych (33,1%).

Tabela 36. Poziom zadowolenia z wykonywanej pracy

Poziom zadowolenia:	Waga						
	M	SD	Zdecydowanie niezadowolony (%)	Raczej niezadowolony (%)	I tak i nie (%)	Raczej zadowolony (%)	Zdecydowanie zadowolony (%)
Z obecnych zarobków	3,10	1,02	5,1	22,1	39,7	23,5	9,6
Z wykonywanej pracy	4,00	0,92	0,7	5,8	17,5	38,7	37,2

Legenda: Do wyliczenia średnich przyjęto następujący sposób kodowania danych: zdecydowanie nie zadowolony – 1pkt, raczej niezadowolony – 2pkt, i tak i nie – 3pkt, raczej zadowolony – 4pkt, bardzo zadowolony – 5pkt.

Absolwenci kierunku pedagogika specjalna podejmowali pracę zgodną z ich poziomem wykształcenia. Co drugi respondent z wykształceniem wyższym zawodowym, podjął pracę na stanowisku zgodnym z jego poziomem wykształcenia (50%), z kolei co dziesiąty (11,1%) na stanowisku, na którym wymagane jest wykształcenie wyższe magisterskie. W przypadku absolwentów ze stopniem licencjata odsetek osób wykonujących pracę poniżej posiadanych kwalifikacji wynosił 39%. Nieco lepiej przedstawiała się sytuacja zawodowa osób o wykształceniu wyższym magisterskim. Absolwenci pedagogiki specjalnej ze stopniem magistra w większości wykonywali pracę na stanowiskach wymagających minimum wykształcenia wyższego zawodowego (43,6%) lub wyższego magisterskiego (47,9%). W przypadku tej grupy odsetek osób wykonujących pracę poniżej posiadanych kwalifikacji wynosił zaledwie 13,3%. Przeprowadzony test niezależności $Chi^2 = 23,91$; $df = 5$; $p = 0,001$ wskazuje jednak, że wśród osób o wykształceniu wyższym zawodowym obserwuje się wyższy odsetek osób wykonujących pracę poniżej kwalifikacji, niż w przypadku osób o wykształceniu wyższym magisterskim.

Tabela 37. Wykształcenie respondentów a minimalny poziom wykształcenia na zajmowanym stanowisku pracy

		Minimalny poziom wykształcenia na zajmowanym stanowisku pracy						Ogółem	
		A	B	C	D	E	F		
Poziom wykształcenia zdobyty na APS	Licencjackie	Liczebność	2	9	2	1	1	3	18
		% wiersza	11,1	50,0	11,1	5,6	5,6	16,7	100
	Magisterskie	Liczebność	56	51	7	0	1	2	117
		% wiersza	47,9	43,6	6,0	0	5,6	1,7	100
Ogółem	Liczebność	58	60	9	1	2	5	135	
	% ogółem	43,0	44,4	6,7	0,7	1,5	3,7	100	
Podsumowanie		$Chi^2 = 23,91; df = 5; p = 0,001; Phi = 0,42$							

Legenda: A – wyższy magisterski B – wyższy zawodowy (licencjat), C – średni , D – średni zawodowy, E – zawodowy, F bez kwalifikacji zawodowych

5.6. Ocena wykorzystania wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych wypracowanych w trakcie studiów w APS w aktualnej pracy zawodowej

Zdecydowana większość respondentów twierdzi, że w obecnej pracy wykorzystuje wiedzę (82,4%), umiejętności praktyczne (71,3%) oraz kompetencje społeczne (83,6%) zdobyte w trakcie studiów w APS.

Tabela 38. Ocena wykorzystania wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych wypracowanych w trakcie studiów w APS w aktualnej pracy

W pracy zawodowej wykorzystują wypracowane na studiach w APS:	Nie	Tak
	(%)	(%)
Wiedzę	17,6	82,4
Umiejętności praktyczne	28,7	71,3
Kompetencje społeczne	16,4	83,6

W przypadku absolwentów pedagogiki specjalnej pracujących w zawodzie zgodnym z ukończonym kierunkiem studiów, odsetek osób wykorzystujących wiedzę (92,5%), umiejętności praktyczne (81,1%) oraz kompetencje społeczne (83, 7%) zdobyte w trakcie studiów jest jeszcze wyższy.

Tabela 39. Ocena wykorzystania wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych wypracowanych w trakcie studiów w APS w aktualnej pracy w opinii absolwentów pracujących w zawodzie zgodnym z ukończonym kierunkiem studiów

W pracy zawodowej wykorzystuję wypracowane na studiach w APS:	Nie	Tak
	(%)	(%)
Wiedzę	7,5	92,5
Umiejętności praktyczne	18,9	81,1
Kompetencje społeczne	16,3	83,7

Ogółem co piąty z respondentów (18,5%) wskazuje, że w obecnej pracy brakuje mu wiedzy, co trzeciemu (30,3%) brakuje określonych umiejętności praktycznych, co siódmemu (13,1%) kompetencji społecznych.

Tabela 40. Braki wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych niezbędnych do wykonywanej obecnie pracy

W pracy zawodowej brakuje mi:	Nie	Tak
	(%)	(%)
Wiedzy	81,5	18,5
Umiejętności praktycznych	69,7	30,3
Kompetencji społecznych	86,9	13,1

Mając jednak na uwadze fakt, że niemal co piąty absolwent pedagogiki specjalnej podjął pracę w zawodzie niezgodnym z ukończonym kierunkiem studiów zdecydowano się sprawdzić, jakie braki dostrzegają tylko ci z absolwentów pedagogiki specjalnej, którzy podjęli pracę w wyuczonym zawodzie. Okazuje się, że co szósty z nich (15,8%) wskazuje, że w obecnej pracy brakuje mu wiedzy, co trzeciemu (30,6%) brakuje określonych umiejętności praktycznych, co szóstemu (14,9%) kompetencji społecznych.

Tabela 41. Braki wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych niezbędnych do wykonywanej obecnie pracy w opinii absolwentów pedagogiki którzy podjęli pracę w wyuczonym zawodzie

W pracy zawodowej brakuje mi:	Nie	Tak
	(%)	(%)

Wiedzy	84,2	15,8
Umiejętności praktycznych	69,6	30,4
Kompetencji społecznych	85,1	14,9

5.7. Ocena form organizacji kształcenia w trakcie studiów w APS w kontekście ich przydatności do wykonywanej pracy

Absolwenci kierunku pedagogika specjalna, którzy wzięli udział w badaniu najwyżej (aczkolwiek raczej przeciętnie) oceniali przydatność do wykonywanej obecnie pracy takich form organizacji nauczania w trakcie studiów jak: praktyki studenckie ($M = 3,55$; $SD = 1,50$), warsztaty w małych grupach ($M = 3,35$; $SD = 1,22$), ćwiczenia i seminaria ($M = 3,34$; $SD = 1,18$), oraz dodatkowe kursy ($M = 3,16$; $SD = 1,73$). Najniżej zaś oceniają przydatność takich form organizacyjnych jak: wyjazdy w ramach programu Erasmus ($M = 1,14$; $SD = 0,57$), działalność w organizacjach studenckich ($M = 1,52$; $SD = 1,06$) co może wynikać z niskiej popularności tego typu form wśród studentów WNP, na co wskazywały poprzednie badania. Najbardziej pouczającą i przydatną dla obecnie wykonywanej pracy jest dla nich możliwość podjęcia pracy w trakcie studiów ($M = 3,67$; $SD = 1,62$). Należy podkreślić że formy organizacji kształcenia jak praktyki studenckie, warsztaty w małych grupach czy ćwiczenia są oceniane podobnie pod względem przydatności do wykonywania obecnego zawodu co praca w trakcie studiów.

Tabela 42. Formy organizacyjne stosowane w trakcie studiów a ocena ich przydatności w obecnej pracy

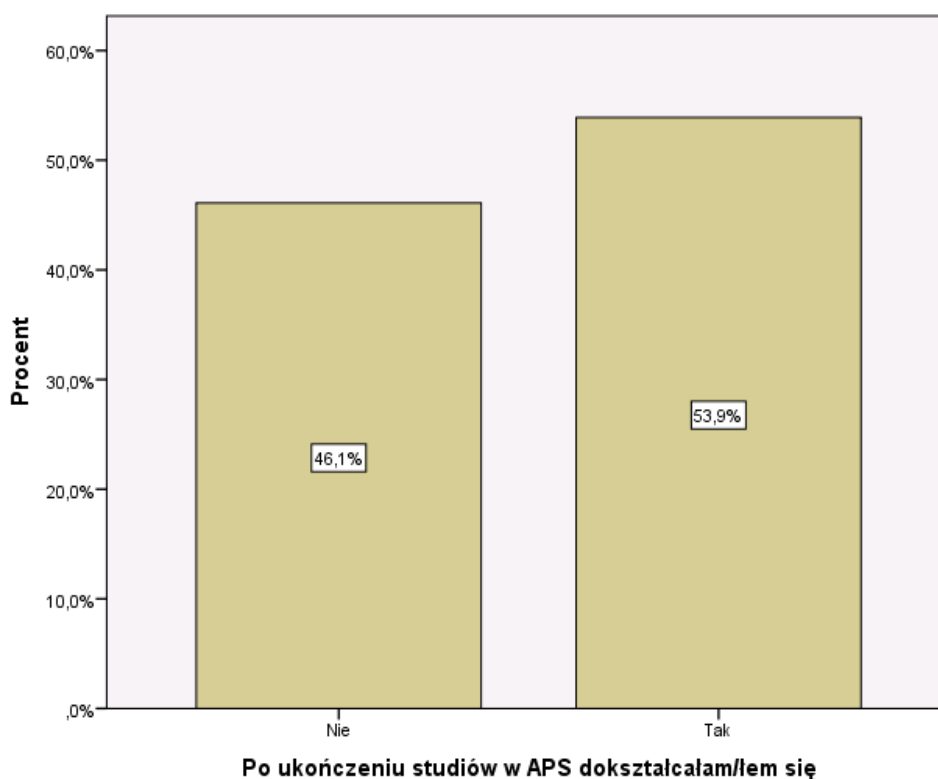
Formy organizacyjne:	Ocena przydatności do wykonywanej obecnie pracy:						
	M	SD	zupełnie nie przydatne (%)	Raczej nie przydatne (%)	Trudno powiedzieć (%)	Raczej przydatne (%)	Bardzo przydatne (%)
Praktyki studenckie	3,55	1,50	17,5	8,0	15,3	20,4	38,7
Warsztaty w małych grupach	3,35	1,22	8,8	15,4	28,7	26,5	20,6
Treningi	3,06	1,36	19,7	11,8	29,9	20,5	18,1
Ćwiczenia / seminaria	3,34	1,18	10,3	9,6	33,8	28,7	17,6
Wykłady	2,92	1,16	13,3	21,5	34,8	20,7	9,6

Lektoraty	2,29	1,25	37,4	20,6	22,9	13,7	5,3
Działalność w organizacjach studenckich	1,52	1,06	74,2	11,3	6,5	4,0	4,0
Wyjazdy w ramach programu Erazmus	1,14	0,57	93,2	2,6	2,6	0,9	0,9
Wolontariat / staże	2,58	1,65	44,7	8,9	12,2	12,2	22,0
Dodatkowe kursy	3,16	1,73	33,9	6,3	4,7	20,5	34,6
Podjęta w trakcie studiów praca	3,67	1,62	22,5	3,1	8,5	17,1	48,8

Legenda: Do wyliczenia średnich przyjęto następujący sposób kodowania danych: zupełnie nie przydatne – 1pkt, raczej nie przydatne – 2pkt, trudno powiedzieć – 3pkt, raczej przydatne – 4pkt, bardzo przydatne – 5pkt.

5.8. Kształcenie po ukończeniu studiów w APS

Co drugi z uczestników badania (53,9%) kontynuował kształcenie po ukończeniu studiów w APS. Osoby kontynuujące kształcenie w zdecydowanej większości wskazują na uczestnictwo w różnego rodzaju studiach podyplomowych wynikających z potrzeb pracodawcy. Rzadziej pojawiają się kursy i szkoleniach w różnego rodzaju ośrodkach doskonalenia nauczycieli czy stowarzyszeniach zajmujących się pomocą osobom z niepełnosprawnością.

Wykres 4. Odsetek absolwentów kontynuujących kształcenie po ukończeniu studiów w APS

5.9. Ogólna ocena studiów

Respondenci raczej wysoko oceniają studia w APS ($M = 4,20$; $SD = 0,86$). Zdecydowana większość z nich (85,1%) polecałaby studia w APS.

Tabela 43. Opinia na temat studiów

	M		SD		Waga				
					Zdecydowanie nie	Raczej nie	Trudno powiedzieć	Raczej Tak	Zdecydowanie tak
			(%)	(%)	(%)	(%)	(%)		
Czy poleciliby Pan/Pani studia na APS	4,20	0,86	2,1	1,4	11,3	44,7	40,4		

W ostatnim kroku analiz zdecydowano się sprawdzić jakie są potencjalne predyktory oceny studiów przez absolwentów kierunku pedagogika specjalna. Okazuje się, że to czy absolwenci byliby w stanie polecić studia na tym kierunku, zależy dodatnio od poziomu zadowolenia z wykonywanej pracy ($\beta = 0,26$; $p < 0,05$) oraz ujemnie od czasu jej poszukiwania ($\beta = -0,28$; $p < 0,05$). Poziom zadowolenia z zarobków nie jest predyktorem oceny studiów przez absolwentów kierunku pedagogika specjalna ($\beta = -0,02$; $p > 0,05$). Poziom zadowolenia z wykonywanej pracy, czas jej poszukiwania, oraz poziom zadowolenia z zarobków wyjaśniają łącznie 12% wariacji oceny studiów.

Tabela 44. Uwarunkowania oceny studiów

Predyktory	β	p
1 Poziom zadowolenia z obecnych zarobków	-0,02	0,82
2 Poziom zadowolenia z wykonywanej pracy	0,26	0,01
3 Czas poszukiwania pracy w zawodzie zgodnym z kierunkiem studiów	-0,28	0,01
Podsumowanie modelu	$F(3, 102) = 5,89$; $p < 0,001$; $R^2 = 0,12$	

6. Ocena jakości kształcenia na Wydziale Nauk pedagogicznych APS w opinii osób z niepełnosprawnością

W badaniu wzięło udział łącznie $n = 10$ absolwentów Wydziału Nauk Pedagogicznych, którzy w ankiecie zaznaczyli że są osobami z niepełnosprawnością. Czterech z nich (40%) ukończyło studia na kierunku pedagogika, a sześciu (60%) na kierunku pedagogika specjalna. Zdecydowana większość tej grupy to kobiety (90%; $n = 9$). Nie dysponowano żadnymi informacjami na temat rodzaju niepełnosprawności tej grupy respondentów.

6.1. Zatrudnienie absolwentów z niepełnosprawnością

Cztery piąte absolwentów z niepełnosprawnością WNP (80,0%), którzy wzięli udział w badaniu pracuje w zawodzie zgodnym ukończonym kierunkiem studiów. Co dziesiąty pracuje w zawodzie niezgodnym z ukończonym kierunkiem studiów (10%, $n = 1$). Osoba ta pracuje w handlu. Odsetek osób pozostających bez zatrudnienia również wynosi 10%, Osoba ta wskazuje że jest to efektem nieudanych prób podjęcia pracy.

Tabela 45. Stan zatrudnienia

Stan zatrudnienia:	n	%
Brak zatrudnienia	1	10
Zatrudnienie w zawodzie zgodnym z kierunkiem studiów	8	80
Zatrudnienie w zawodzie niezgodnym z kierunkiem studiów	1	10
Ogółem	10	100

6.2. Motywy podjęcia aktualnego zatrudnienia

Motywy podjęcia aktualnego zatrudnienia wskazywane przez absolwentów z niepełnosprawnością zatrudnionych w zawodzie zgodnym z kierunkiem studiów sprowadzają się przede wszystkim do: wyboru zatrudnienia zgodnie z wykształceniem (100%), wyboru zatrudnienia zgodnie z zainteresowaniami (62,5%) oraz ze względu na okazje dla rozwoju zawodowego (50%). Respondent zatrudniony w zawodzie niezgodnym z kierunkiem ukończonych studiów, podjął pracę ze względu na przymus życiowy.

Tabela 46. Motywy podjęcia aktualnego zatrudnienia

Motywy podjęcia aktualnego zatrudnienia:	Zatrudnienie w zawodzie zgodnym z kierunkiem studiów		Zatrudnienie w zawodzie niezgodnym z kierunkiem studiów	
	n	%	n	%
Wybór zgodny z zainteresowaniami	5	62,5	0	0
Wybór zgodny z wykształceniem	8	100	0	0
Przymus ekonomiczny	1	12,5	0	0
Przymus życiowy	0	0	1	100
Okazja dla rozwoju zawodowego	4	50	0	0
Okazja intratna finansowo	0	0	0	0
Inny	0	0	0	0

Legenda: respondenci mieli możliwość wielokrotnego wyboru

6.3. Sposób i czas poszukiwania pracy

Cztery piąte (81,0%) badanych absolwentów poszukiwało pracy w zawodzie zgodnym z kierunkiem studiów. Należy zwrócić uwagę, że tylko jeden z nich (12,5%) poszukiwał pracy w zawodzie niezgodnym z ukończonym kierunkiem studiów.

Tabela 47. Sposób poszukiwania pracy

Czy poszukiwał/a Pan/Pani pracy:	Nie	Tak
	(%)	(%)
W zawodzie zgodnym z ukończonym kierunkiem studiów	0	100
W zawodzie niezgodnym z ukończonym kierunkiem studiów	87,5	12,5

Absolwenci z niepełnosprawnością przeciętnie znajdowali pracę w przeciągu sześciu miesięcy od ukończenia studiów ($M = 6,22$; $SD = 9,85$). Czas ten jest zatem nieco dłuższy niż w przypadku pozostałych absolwentów WNP, jednak i tak krótszy niż przeciętny czas poszukiwania pracy w Polsce wskazywany według GUS na IV kwartał 2017 roku, który wynosił około 11 miesięcy. Należy zwrócić uwagę na znaczne zróżnicowanie czasu poszukiwania pracy.

Tabela 48. Czas poszukiwania pracy (w miesiącach)

Czas poszukiwania pracy w zawodzie:	Min	Max	M	SD	Me
-------------------------------------	-----	-----	---	----	----

Zgodnym z ukończonym kierunkiem studiów	0	30	6,22	9,85	2,0
Niezgodnym z ukończonym kierunkiem studiów	3	---	3	---	3,0

6.4. Charakterystyka zatrudnienia

Co drugi absolwent WNP będący osobą z niepełnosprawnością (55,6%) podjął pracę w placówce budżetowej. Pozostali podjęli pracę w prywatnych firmach (44,4%). Inne formy zatrudnienia nie występowały.

Tabela 49. Miejsce zatrudnienia

Miejsce zatrudnienia:	n	%
Prywatna firma	4	44,4
Placówka budżetowa	5	55,6
Własna firma	0	0
Samozatrudnienie (praca w większej firmie, samodzielne opłaty ZUS)	0	0
Inna	0	0
Ogółem	9	100

Każdy z absolwentów z niepełnosprawnością WNP był zatrudniony na etat, w pełnym wymiarze godzin.

Tabela 50. Forma zatrudnienia

Forma zatrudnienia:	n	%
Etat	9	100
Część etatu	0	0
Umowa zlecenie / o dzieło	0	0
Inna	0	0
Ogółem	9	100

6.5. Poziom zadowolenia z wykonywanej pracy

Generalnie absolwenci z niepełnosprawnością WNP są zadowoleni z wykonywanej pracy (M = 4,25; SD = 0,71). Zdecydowana większość z nich (87,5%) wskazuje że jest zadowolona lub

bardzo zadowolona z wykonywanej pracy. Nieco niżej przedstawia się ich zadowolenie z zarobków, które należy uznać za przeciętne ($M = 3,22$; $SD = 1,09$). Z zarobków zadowolony lub bardzo zadowolony jest tylko co trzeci z badanych (33,3%). Należy dodać, że analogiczne zależności obserwowano u pozostałych absolwentów WNP.

Tabela 51. Poziom zadowolenia z wykonywanej pracy

Poziom zadowolenia:	M	SD	Waga				
			Zdecydowanie niezadowolony	Raczej niezadowolony	I tak i nie	Raczej zadowolony	Zdecydowanie zadowolony
			(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Z obecnych zarobków	3,22	1,09	11,1	0	55,6	22,2	11,1
Z wykonywanej pracy	4,25	0,71	0	0	12,5	50,0	37,5

Legenda: Do wyliczenia średnich przyjęto następujący sposób kodowania danych: zdecydowanie niezadowolony – 1pkt, raczej niezadowolony – 2pkt, i tak i nie – 3pkt, raczej zadowolony – 4pkt, bardzo zadowolony – 5pkt.

Generalnie, należy uznać, że absolwenci z niepełnosprawnością WNP podejmowali pracę zgodną z ich poziomem wykształcenia. Każdy z nich legitymował się wykształceniem wyższym magisterskim, przy czym tylko co dziesiąty z nich (11,1%) wykonywał pracę w której wymagany minimalny poziom wykształcenia był niższy niż wykształcenie wyższe. Pozostałe 88,8% tej grupy wykonywało pracę zgodną i ich poziomem wykształcenia.

Tabela 52. Wykształcenie respondentów a minimalny poziom wykształcenia na zajmowanym stanowisku pracy

Poziom wykształcenia zdobyty na APS		Minimalny poziom wykształcenia na zajmowanym stanowisku pracy			Ogółem
		Wyższy magisterski	Wyższy zawodowy	Zawodowy	
Magisterskie	Liczebność	4	4	1	9
	%	44,4	44,4	11,1	100

6.6. Ocena wykorzystania wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych wypracowanych w trakcie studiów w APS w aktualnej pracy zawodowej

Zdecydowana większość respondentów twierdzi że w obecnej pracy wykorzystuje wiedzę (77,8%), umiejętności praktyczne (77,8%) oraz kompetencje społeczne (87,5%) zdobyte w trakcie studiów na APS.

Tabela 53. Ocena wykorzystania wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych wypracowanych w trakcie studiów w APS w aktualnej pracy

W pracy zawodowej wykorzystuję wypracowane na studiach w APS:	Nie	Tak
	(%)	(%)
Wiedzę	22,2	77,8
Umiejętności praktyczne	22,2	77,8
Kompetencje społeczne	12,5	87,5

Niemal co czwarty z respondentów (22,2%) wskazuje, że w obecnej pracy brakuje mu wiedzy lub kompetencji społecznych (22,25). Co charakterystyczne niemal co drugi z nich wskazuje na braki w umiejętnościach praktycznych (44,4%).

Tabela 54. Braki wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych niezbędnych do wykonywanej obecnie pracy

W pracy zawodowej brakuje mi:	Nie	Tak
	(%)	(%)
Wiedzy	77,8	22,2
Umiejętności praktycznych	55,6	44,4
Kompetencji społecznych	77,8	22,2

6.7. Ocena form organizacji kształcenia w trakcie studiów w APS w kontekście ich przydatności do wykonywanej pracy

Absolwenci z niepełnosprawnością WNP, którzy wzięli udział w badaniu najwyżej (aczkolwiek raczej przeciętnie) oceniali przydatność do wykonywanej obecnie pracy takich form organizacji nauczania w trakcie studiów jak: praktyki studenckie ($M = 4,00$; $SD = 1,50$), warsztaty w małych grupach ($M = 3,78$; $SD = 1,30$), dodatkowe kursy ($M = 3,44$; $SD = 1,67$) oraz ćwiczenia i seminaria ($M = 3,33$; $SD = 1,12$). Najniżej zaś oceniają przydatność takich form organizacyjnych jak: wyjazdy w

ramach programu Erasmus ($M = 1,22$; $SD = 0,44$) oraz działalność w organizacjach studenckich ($M = 1,56$; $SD = 0,73$). Ponadto jedna z najbardziej pouczających i przydatnych dla obecnie wykonywanej pracy jest w ich opinii możliwość podjęcia pracy w trakcie studiów ($M = 3,33$; $SD = 1,87$).

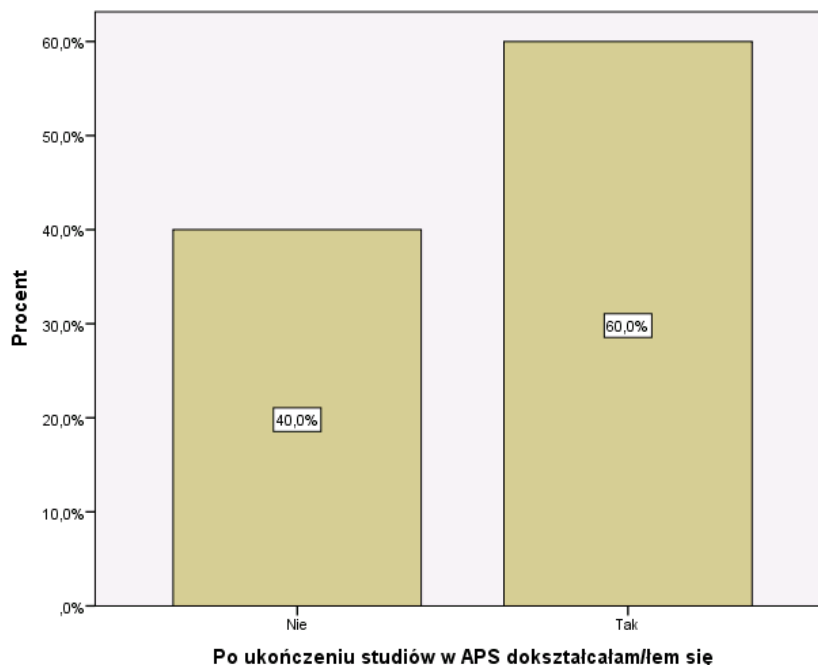
Tabela 55. Formy organizacyjne stosowane w trakcie studiów a ocena ich przydatności w obecnej pracy

Ocena przydatności do wykonywanej obecnie pracy:							
Formy organizacyjne:	M	SD	Zupełnie nie przydatne (%)	Raczej nie przydatne	Trudno powiedzieć	Raczej przydatne	Bardzo przydatne
				(%)	(%)	(%)	(%)
Praktyki studenckie	4,00	1,50	11,1	11,1	0,0	22,2	55,6
Warsztaty w małych grupach	3,78	1,30	11,1	0,0	22,2	33,3	33,3
Treningi	2,78	1,30	22,2	11,1	44,4	11,1	11,1
Ćwiczenia / seminaria	3,33	1,12	11,1	0,0	44,4	33,3	11,1
Wykłady	3,11	1,36	22,2	0,0	33,3	33,3	11,1
Lektoraty	2,44	1,51	33,3	33,3	0,0	22,2	11,1
Działalność w organizacjach studenckich	1,56	0,73	55,6	33,3	11,1	0,0	0,0
Wyjazdy w ramach programu Erasmus	1,22	0,44	77,8	22,2	0,0	0,0	0,0
Wolontariat / staże	2,56	1,74	44,4	11,1	11,1	11,1	22,2
Dodatkowe kursy	3,44	1,67	22,2	11,1	0,0	33,3	33,3
Podjęta w trakcie studiów praca	3,33	1,87	33,3	0,0	11,1	11,1	44,4

Legenda: Do wyliczenia średnich przyjęto następujący sposób kodowania danych: zupełnie nie przydatne – 1pkt, raczej nie przydatne – 2pkt, trudno powiedzieć – 3pkt, raczej przydatne – 4pkt, bardzo przydatne – 5pkt.

6.8. Kształcenie po ukończeniu studiów w APS

Większość absolwentów z niepełnosprawnością WNP (60,0%) kontynuowała kształcenie po ukończeniu studiów w APS. Osoby kontynuujące kształcenie w zdecydowanej większości wskazują na uczestnictwo w różnego rodzaju studiach podyplomowych.

Wykres 5. Odsetek absolwentów kontynuujących kształcenie po ukończeniu studiów w APS

6.9. Ogólna ocena studiów

Respondenci z niepełnosprawnością raczej wysoko oceniają studia w APS ($M = 4,40$; $SD = 0,52$). Każdy z nich (100%) polecałby studia w APS.

Tabela 56. Opinia na temat studiów

	Waga:						
	M	SD	Zdecydowanie nie (%)	Raczej nie (%)	Trudno powiedzieć (%)	Raczej Tak (%)	Zdecydowanie tak (%)
Czy poleciłby Pan/Pani studia na APS	4,40	0,52	0,0	0,0	0,0	60,0	40,0

7. Podsumowanie badania absolwentów

Wyniki badania losów absolwentów Wydziału Nauk Pedagogicznych APS, którzy ukończyli studia w latach 2010-2017 sprowadzają się do kilku kwestii.

Zdecydowana większość absolwentów (77%) studiów prowadzonych na Wydziale Nauk Pedagogicznych APS uzyskała zatrudnienie w zawodzie zgodnym z ich kierunkiem studiów. Za ledwie co piąty absolwent Wydziału (20,7%) podjął pracę w zawodzie niezgodnym z ukończonym kierunkiem studiów. Odsetek absolwentów APS, którzy nie znaleźli zatrudnienia należy uznać za znikomy (2,2%). Główne powody tego, że absolwenci WNP nie znaleźli zatrudnienia sprowadzają się do sytuacji życiowej oraz nieudanych prób podjęcia pracy.

Zdecydowana większość absolwentów WNP poszukuje pracy w zawodzie zgodnym z ich wykształceniem kierunkowym (79,1%). Absolwenci WNP raczej rzadko skłaniają się do poszukiwania pracy w zawodach niezgodnych z ukończonym kierunkiem studiów (22,1%). Dwa główne motywy podejmowania zatrudnienia formułowane przez absolwentów WNP sprowadzają się do poszukiwania pracy zgodnej z zainteresowaniami (66,3%) oraz zgodnej z kierunkiem studiów (65,2%). Co napawa optymizmem, absolwenci WNP raczej rzadko podejmują zatrudnienie pod wpływem przymusu ekonomicznego (8%) czy życiowego (4,9%). Dla co trzeciego z nich, ważnym jest, aby podejmowana praca dawała okazje do rozwoju zawodowego (35,6%). Co znamienne, absolwenci WNP podejmując się danej pracy raczej rzadko akcentują motywacje finansowe, tylko (7,2%) wskazuje że jednym z powodów podjęcia pracy w danym zawodzie była wysokość zarobków.

Czas poszukiwania pracy przez absolwentów WNP jest stosunkowo krótki i wynosi przeciętnie cztery i pół miesiąca od momentu ukończenia studiów ($M = 4,69$; $SD = 7,58$) w przypadku poszukiwania pracy w zawodzie zgodnym z ukończonym kierunkiem studiów oraz niecałe cztery miesiące ($M = 3,80$; $SD = 5,00$) w przypadku poszukiwania pracy w zawodzie niezgodnym z kierunkiem studiów. Dla porównania przeciętny czas poszukiwania pracy w Polsce wg GUS za I kwartał roku 2017 wynosi niemal 11 miesięcy (10,7 miesiąca). Mimo znacznego zróżnicowania czasu poszukiwania pracy, połowa absolwentów WNP znajduje zatrudnienie w przeciągu miesiąca lub krótszym. Na uwagę zasługuje fakt, że w momencie ukończenia studiów, pracę w zawodzie ma już co dziesiąty absolwent WNP (12,6%). Oznacza to, że co dziesiąty absolwent WNP podejmuje pracę w zawodzie zgodnym z kierunkiem studiów, jeszcze w trakcie studiów.

Co istotne, absolwenci WNP są raczej zadowoleni z wykonywanej przez siebie pracy zawodowej ($M = 4,10$; $SD = 0,85$), mimo iż na ogół nie są oni zadowoleni z uzyskiwanych z tego tytułu zarobków ($M = 3,10$; $SD = 1,02$).

Głównymi pracodawcami absolwentów WNP są instytucje finansowane z budżetu państwa (64,4%), rzadziej zaś firmy sektora prywatnego (31,8%). Na uwagę zasługuje fakt niewielkiego

odsetka absolwentów WNP, którzy decydują się na otwieranie własnej działalności gospodarczej (2,7%). Główną formą zatrudnienia absolwentów WNP jest etat (89%).

Co pocieszające, absolwenci WNP w zdecydowanej większości podejmują pracę na stanowiskach zgodnych z ich poziomem wykształcenia. Zjawisko to dotyczy aż 88,1% wszystkich absolwentów WNP, którzy podejmują pracę na stanowiskach wymagających albo wykształcenia wyższego magisterskiego (37,5%), albo wyższego zawodowego (50,6%).

Zdecydowana większość absolwentów WNP w swojej obecnej pracy zawodowej wykorzystuje wiedzę (78,6%), umiejętności (67,3%) oraz kompetencje społeczne (80%) jakie zdobyli w trakcie studiów w APS. Uzyskane w tym zakresie dane wskazują, na aktualność i raczej dobre przygotowanie programów kształcenia realizowanych na Wydziale Nauk Pedagogicznych pod kątem oczekiwań pracodawców i rynku pracy, jak i skuteczną ich realizację. Warto podkreślić, że największe możliwości doskonalenia z tego zakresu pozostają jeszcze w zakresie umiejętności praktycznych, które wskazywane są przez studentów jako wykorzystywane najrzadziej. Co trzeci uczestnik opisywanego badania wskazuje również, że w obecnej pracy brakuje mu pewnych umiejętności (32,5%) podczas gdy zaledwie co piąty (21,5%) dostrzega braki w przygotowaniu merytorycznym. Najrzadziej braki w obecnej pracy zawodowej absolwenci APS odczuwają w zakresie kompetencji społecznych (13,5%).

Spśród różnych form organizacji kształcenia w trakcie studiów, najwyżej w kontekście rozwoju zawodowego, badani absolwenci WNP cenią wszelkiego rodzaju działania praktyczne więc: praktyki studenckie ($M = 3,80$; $SD = 1,51$), warsztaty w małych grupach ($M = 3,37$; $SD = 1,26$), ćwiczenia i seminaria ($M = 3,22$; $SD = 1,22$), oraz dodatkowe kursy ($M = 3,12$; $SD = 1,71$). Formy te okazują się być tylko nieznacznie niżej cenione niż możliwość podjęcia pracy w trakcie studiów ($M = 3,80$; $SD = 1,58$), która to jest wskazywana jako najbardziej korzystna z punktu widzenia rozwoju zawodowego oraz przygotowania do wykonywania przez nich obecnego zawodu. Najniżej cenione z punktu widzenia ich przydatności do obecnej pracy zawodowej okazują się, formy mało popularne wśród studentów, takie jak wyjazdy w ramach programu Erasmus ($M = 1,17$; $SD = 0,67$) oraz działalność w organizacjach studenckich ($M = 1,51$; $SD = 1,02$). Co zastanawiające, z punktu widzenia wykonywanej obecnie pracy, absolwenci WNP raczej nisko cenią również przydatność takich form kształcenia jak lektoraty ($M = 2,22$; $SD = 1,20$) czy wolontariat ($M = 2,36$; $SD = 1,62$).

Co drugi (51,9%) absolwent studiów prowadzonych na WNP doksztalał się. W przypadku absolwentów studiów I stopnia wiązało się to przede wszystkim z kontynuowaniem kształcenia na studiach uzupełniających. Inne formy doksztalania wiążą się z uczestnictwem w studiach podyplomowych, oraz różnego rodzaju kursach i szkoleniach mających na celu podniesienie kwalifikacji w szczegółowych obszarach działalności edukacyjnej.

Podsumowując, absolwenci WNP są raczej zadowoleni ze studiów. Zdecydowana większość z nich, stwierdza że raczej polecałaby (44,4%) lub zdecydowanie poleciłaby (37,4%) studia w APS. W praktyce oznacza to, że czterech na pięciu absolwentów zdecydowanie pozytywnie ocenia studia prowadzone na Wydziale Nauk Pedagogicznych APS. Mając na uwadze wysoki odsetek osób kontynuujących kształcenie na studiach podyplomowych może to stanowić doskonałą bazę dla poszerzania oferty Akademii w tym właśnie zakresie.

8. Rekomendacje wynikające z badań absolwentów

1. Mając na uwadze ciągłą potrzebę dostosowywania programów kształcenia do potrzeb absolwentów oraz oczekiwań rynku należy ciągle monitorować losy absolwentów. W tym celu, należy dążyć do tego, aby w momencie kończenia studiów, absolwenci APS pozostawiali swoje aktualne dane kontaktowe (najlepiej e-mail), oraz zgody na udział w badaniach losów absolwentów. Ponadto baza tego typu kontaktów może stanowić bezcenne źródło z punktu widzenia marketingu usług oferowanych przez APS czy nagłaśniania ważnych wyrażen odbywających się w Akademii.
2. Należy zachęcać pracowników naukowo-dydaktycznych do podejmowania badań z zakresu analizy rynku pracy oraz losów absolwentów poszczególnych specjalności, które mogłyby być finansowane z dotacji na badania statutowe Akademii.
3. Należy dążyć do określenia luki szkoleniowej absolwentów WNP w zakresie ich praktycznych umiejętności zawodowych. Należy określić jakich obszarów funkcjonowania absolwentów APS studiujących na Wydziale Nauk Pedagogicznych braki te dotyczą i dążyć do ich usunięcia.
4. Mając na uwadze wysoki odsetek absolwentów którzy kontynuują kształcenie oraz wystawiają wysokie oceny kształcenia w APS, należy ciągle poszerzać ofertę studiów podyplomowych oraz różnego rodzaju dodatkowych kursów i szkoleń. Działania z tego zakresu mogłyby stanowić uzupełnienie wiedzy i umiejętności absolwentów WNP. Istnieją solidne podstawy do tego, aby sądzić, że ta właśnie grupa osób byłby zainteresowana kontynuowaniem kształcenia w APS.
5. Mimo stosunkowo krótkiego czasu znajdowania zatrudnienia po ukończeniu studiów, należy podkreślić, że zdecydowana większość absolwentów APS znajduje zatrudnienie w instytucjach finansowanych z budżetu państwa, można przypuszczać, że w większości przypadków są to różnego rodzaju instytucje edukacyjne. Zastanawiającym jest jednak fakt, że niewielki odsetek absolwentów WNP otwiera własną działalność gospodarczą. Warto uwzględnić ten fakt w strukturze programów kształcenia dążyć do poszerzenia wiedzy i umiejętności studentów APS z zakresu zakładania i prowadzenia własnej działalności gospodarczej, tak aby zwiększyć ich mobilność na rynku pracy.
6. Należy zrewidować założenia oraz sposób realizacji stażów oraz wolontariatu działających w APS. Okazuje się, że ta forma jest w opinii absolwentów APS oceniana jako mało skuteczna w kontekście przygotowania ich do wykonywania zawodu.

7. Należy zrewidować cele zajęć z zakresu języków obcych - lektoratów. Okazuje się, że ta forma jest w opinii absolwentów APS oceniana jako mało skuteczna w kontekście przygotowania ich do wykonywania zawodu. Być może należy w szerszym zakresie uwzględnić w ramach kursów języków obcych prowadzonych w APS literaturę branżową z zakresu szeroko pojętej edukacji, w tym korzystanie z dostępnych w APS baz EBSCO umożliwiających dostęp do literatury fachowej z całego świata.
8. W obrębie poszczególnych form realizacji kształcenia w trakcie studiów na WNP należy dążyć do zwiększenia nacisku na kształcenie umiejętności studentów. Wskazywane w niniejszym raporcie braki absolwentów WNP, są największe właśnie w zakresie umiejętności praktycznych, co było akcentowane wielokrotnie w poprzednich raportach komisji.
9. Wydaje się – choć struktura przeprowadzonego badania nie daje zupełnej co do tego pewności – że jednymi z bardziej efektywnych form nauczania okazują się te prowadzone w niewielkich grupach. Na tej podstawie zasadnym wydaje się dążenie do ograniczania liczebności grup studenckich.

9. Ocena jakości kształcenia na Wydziale Nauk Pedagogicznych w opinii wykładowców kierunku Pedagogika

Badania z nauczycielami akademickimi Instytutu Pedagogiki odbyły się od maja do czerwca 2018 r. Wzięło w nich udział 10 pracowników naukowo-dydaktycznych Instytutu: 7 ze stopniem doktora i 3 ze stopniem magistra.

a. Jak programy kształcenia realizowane na APS odpowiadają potrzebom zawodowym studentów/ absolwentów/ pracodawców Akademii?

Badani nauczyciele stwierdzili, że programy kształcenia dla specjalności nauczycielskich zdaniem studentów dość dobrze przygotowują do praktyk i późniejszej pracy zawodowej. Zdaniem badanych absolwenci podkreślają jednak, że treści o charakterze ogólnopedagogicznym (większość przedmiotów z modułu fundamentalnego) nie korespondują z zadaniami, które jako absolwenci wykonują na podejmowanych stanowiskach pracy. Z tej perspektywy oceniają je jako wypełniające czas, który można byłoby przeznaczyć na treści bardziej zawodowo ukierunkowane. Ta uwaga ich zdaniem jest formułowana głównie przez absolwentów studiów II stopnia specjalności nauczycielskich.

Badani uważają, że treści kształcenia są spójne z wymaganiami opiekunów praktyk z placówek. Często po praktykach studenci otrzymują propozycje pracy. Są oczywiście treści, nad którymi można się zastanowić, ale one wynikają z szybko zmieniającej się rzeczywistości.

Jeśli chodzi o pracodawców, to z nieformalnych rozmów wynika, że absolwenci APS mają dobrą wiedzę teoretyczną, jednakże największym mankamentem jest poziom umiejętności, zwłaszcza jeśli chodzi o studentów studiów stacjonarnych, którzy nie zawsze doświadczenia zawodowego „poszukują” w potencjalnych miejscach pracy.

Większy problem pojawia się na III roku, na którym studenci są zobowiązani do odbycia praktyki w placówce edukacyjnej, co dla studentów specjalności nienauczyielskiej (jak i placówek przyjmujących) stanowi dużą trudność, także na poziomie metodycznym. Jest też przez nich powszechnie uważane za nieprzydatne. Ta - wielokrotnie już dyskutowana w APS - kwestia wymaga ponownego przemyślenia.

W opinii badanych studenci studiów niestacjonarnych zwracają uwagę na to, że nie mieli oni w ofercie żadnych zajęć związanych z ich specjalnością, przez co realizowane przez nich przedmioty w

programie studiów odległe są od opisu kierunku przedstawianego w ofercie. Ponadto zgłaszają zapotrzebowanie na zwiększenie godzin zajęć specjalistycznych, ponieważ wymiar 9, 12 czy 15 nie jest wystarczający.

b. Jak organizacja kształcenia w APS umożliwia zabezpieczenie potrzeb zawodowych studentów/ absolwentów Akademii?

Ogólnie badani stwierdzili, że organizacja kształcenia wpisuje się w potrzeby zawodowe studentów. Uważają, że studenci, którzy chcą podjąć pracę w zawodzie są zmotywowani a ich potrzeby zaspokajane. W toku badań przyznali, że praktyki są kwestią indywidualną dla każdego kierunku, to znaczy, że dla jednych specjalności dobrym rozwiązaniem są praktyki śródroczne, a dla innych wrześnie. Jednak niektórzy zwrócili uwagę, że dobrym rozwiązaniem byłoby wygospodarowanie w planach studiów wolnego dnia (dni), który bardzo ułatwia realizację praktyk/podjęcie pracy w trakcie roku akademickiego. Za dobre rozwiązanie uznano, możliwość realizowania praktyk w dowolnie wybranych placówkach na terenie całego kraju. Najczęściej studenci realizują je w miejscu swojego zamieszkania (do którego po ukończonych studiach często wracają), ale także w Warszawie; jest to w dużej mierze podyktowane formą studiów - stacjonarne, niestacjonarne. Dzięki szerokiej gamie praktyk studenci mają możliwość utwierdzić się w przekonaniu, czy dokonany przez nich wybór studiów był trafny bądź nietrafny, a ponadto często otrzymują oni propozycję pracy w miejscu realizacji praktyk.

Z wypowiedzi badanych wynika także pewne zaniepokojenie odnośnie grupy studentów- ich poziomu wiedzy, umiejętności oraz chęci do współpracy. Podkreślono ponadto, że należy podwyższać wymagania w stosunku do studentów oraz zaakcentowano niedoskonałość systemu bolońskiego.

c. Jak metody pracy dydaktycznej stosowane w procesie kształcenia w APS wpływają na przygotowanie studentów do funkcjonowania w zawodzie?

Najwyżej zostały ocenione metody, które korespondują z rzeczywistymi zadaniami zawodowymi (np. hospitacje, obserwacja, praca w terenie, prowadzenie lekcji, symulacja rzeczywistych zadań) sprawiają, że studenci mają większe poczucie przygotowania zawodowego. W opinii badanych studenci akcentują niewielką przydatność wykładów będących odczytami z prezentacji, bez odniesienia do rzeczywistych sytuacji, bez wskazania sensowności podawanych treści oraz bez aktywizowania studentów - takie zajęcia uważają za wyjątkowe marnowanie ich czasu. Również zajęcia o charakterze ćwiczeniowym, których trzonem są przygotowywane przez studentów prezentacje, analiza tekstów źródłowych (często sprzed wielu dekad), czy odczytywane referaty stanowią dla studentów dość niską wartość w procesie nabywania kompetencji. Jednakże, najczęściej podkreślaną słabością metodyczną zajęć jest znikoma ilość udzielanej informacji zwrotnej po wykonanej przez studentów pracy - ocenianie kształtujące jest praktycznie nieobecne. Uznano, że za mało jesteśmy otwarci na wiedzę światową. Badani jednocześnie stwierdzili, że na naszym Wydziale są

osoby z dużymi osiągnięciami metodycznymi, od których studenci mogą czerpać informacje „z pierwszej ręki”.

d. Jaki wpływ na zmiany programowe, organizacyjne i metodyczne mają nauczyciele w Akademii?

Zdecydowana większość badanych zgodziła się z faktem, że ma wpływ na zmiany programowe. Podkreślano jednak, że często jest to uzależnione od stopnia naukowego czy otwartości przełożonych. Istotnym głosem było zasygnalizowanie konieczności uaktualniania treści programowych, a także, aby nie powielać tych samych treści w ramach różnych przedmiotów.

Zmiany organizacyjne czy metodyczne są wypracowywane m. in. w trakcie zebrań zespołów projakościowych, których członkowie rozmawiają na ich temat z pracownikami.

e. Jaką wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne absolwenci APS mogą wykorzystać w pracy zawodowej?

Zdaniem badanych, absolwenci APS w pracy zawodowej mogą wykorzystać wiedzę, umiejętności i kompetencje nabywane na niemal wszystkich przedmiotach, zarówno kierunkowych, jak i specjalistycznych. W tym kontekście ważne jest wskazywanie praktycznych zastosowań wiedzy i umiejętności, które studentom pozornie mogą wydawać się w momencie realizacji danego przedmiotu nieużyteczne, ale również planowanie zajęć w taki sposób, by stwarzać studentom możliwości doskonalenia kompetencji społecznych.

Wiele z osób badanych miało trudność z określeniem sposobu wykorzystania umiejętności i kompetencji społecznych, ponieważ wynikało to z dużej liczby kierunków studiów i ich specyfiki.

f. Jakiej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych brakuje w pracy zawodowej absolwentom APS?

Badani w rozmowach z absolwentami ustalili, że zdecydowanie jest za mało praktyk i przedmiotów metodycznych. Studenci zwykle podejmują pracę zawodową już na studiach. Są raczej zadowoleni z wiedzy i umiejętności zdobytych na studiach. Jeden z respondentów wskazał, że studenci i absolwenci specjalności nienauczyielskich narzekają na nadmiar przedmiotów pedagogicznych. Z jednej strony dziwi to w sytuacji wyboru kierunku studiów (Pedagogika), z drugiej - może być jednak impulsem do zastanowienia się, czy lista przedmiotów kierunkowych nie powinna ulec modyfikacji/odświeżeniu.

Badani nauczyciele zwrócili uwagę na roszczeniową postawę wielu studentów, trudności w określeniu czego potrzebują, braku chęci do poszerzania wiedzy we własnym zakresie wiedzy.

Wnioski z badań przeprowadzonych wśród pracowników Instytutu Pedagogiki:

1. Programy kształcenia dla specjalności nauczycielskich dość dobrze przygotowują do praktyk i późniejszej pracy zawodowej;
2. Zdaniem badanych absolwenci podkreślają, że treści o charakterze ogólnopedagogicznym (większość przedmiotów z modułu fundamentalnego) nie korespondują z zadaniami, które absolwenci wykonują na podejmowanych stanowiskach pracy;
3. Studenci studiów niestacjonarnych zwracają uwagę na to, że nie mieli w ofercie żadnych zajęć ściśle związanych z ich specjalnością, przez co realizowane przez nich przedmioty w programie studiów odległe są od opisu kierunku przedstawianego w ofercie;
4. Organizacja kształcenia wpisuje się w potrzeby zawodowe studentów;
5. Wyrażono zaniepokojenie poziomem wiedzy, umiejętności oraz chęci studentów;
6. Najwyżej oceniono metody, które korespondują z rzeczywistymi zadaniami zawodowymi (np. hospitacje lekcji, obserwacja, praca w terenie, prowadzenie lekcji, symulacja rzeczywistych zadań);
7. Należy nieustannie aktualizować wiedzę, korzystać z najnowszych publikacji, a także z tych o zasięgu światowym;
8. Nauczyciele mają wpływ na zmiany programowe, jednak istnieją pewne ograniczenia w tym zakresie;
9. Absolwenci mogą wykorzystywać wiedzę i umiejętności nabyte podczas studiów, dotyczy to zarówno wiedzy teoretycznej, jak i praktycznej, metodycznej;
10. Należy dążyć do zwiększenia liczby zajęć o charakterze metodycznym i praktycznym.

10. Ocena jakości kształcenia na Wydziale Nauk Pedagogicznych w opinii wykładowców kierunku Pedagogika specjalna

Badanie było prowadzone w czerwcu 2018 roku, udział wzięło w nich- 10 pracowników: 9 ze stopniem doktora i 1 ze stopniem magistra

a. Jak programy kształcenia realizowane na APS odpowiadają potrzebom zawodowym studentów/absolwentów/pracodawców?

Badani podkreślali, że dzięki wielu przedmiotom metodycznym, jak i specjalnościowym studenci mają możliwość zdobyć niezbędne umiejętności do przyszłej pracy zawodowej, co ważne programy odpowiadają na zapotrzebowanie zarówno pracodawców, uwzględniając rozporządzenia ministerialne, jak i odpowiadają na potrzeby samych uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Programy kształcenia w obrębie danych specjalności nauczycielskich są zgodne z programami praktyk. Wielu studentów kończących studia dzięki nawiązanym kontaktom w trakcie realizacji praktyk podejmuje pracę w placówkach. Co ważne, teoria i praktyka muszą wzajemnie się uzupełniać i przenikać, stanowią bowiem integralną część kształcenia przyszłych nauczycieli i wychowawców. Programy kształcenia realizowane w APS w tym praktyki są nieodłączną częścią przygotowania studenta do wykonywania zawodu nauczyciela. W opinii badanych służą nabyciu i rozwijaniu umiejętności zawodowych poprzez praktyczne zajęcia z uczniami/wychowankami, a także umożliwiają poznanie organizacji funkcjonowania szkół i placówek. Pozwalają na praktyczną weryfikację posiadanej przez studenta wiedzy i wykorzystanie jej w konkretnych sytuacjach dydaktyczno-wychowawczych. Zdaniem nauczycieli program kształcenia jest dostosowany do wymagań rynku pracy, jednak niektóre przedmioty (treści) się powtarzają. Jest zbyt dużo przedmiotów ogólnych, zbyt mało specjalnościowych (np. na pedagogice resocjalizacyjnej, na studiach drugiego stopnia, większość przedmiotów dotyczy osób z niepełnosprawnościami).

b. Jak organizacja kształcenia w APS umożliwia zabezpieczenie potrzeb zawodowych studentów/ absolwentów Akademii?

Badani pozytywnie wyrazili się o zabezpieczeniu potrzeb zawodowych. Zdecydowana większość, uznała, że pozytywnie na to wpływa ich różnorodność i odmienne wymagania co do miejsca oraz metod i form zaliczenia (a także indywidualny wybór studenta co do miejsca realizacji praktyki w sytuacjach wyjątkowych). Co umożliwia studentom realizację ich potrzeb zawodowych. Podstawowym celem praktyk jest wdrożenie studentów do przyszłej pracy zawodowej oraz praktyczne przygotowanie ich do pełnienia obowiązków nauczyciela/wychowawcy w placówce. Mówiąc o praktyce, nie można zapominać o teorii – studenci powinni być przygotowani merytorycznie do odbywania praktyk. Teoretyczną wiedzę muszą umieć wykorzystać w sytuacji, w której się znajdują, muszą też umieć zastosować ją do osobowości/właściwości dzieci, z którymi przyjdzie im pracować. W związku z powyższym również na ćwiczeniach i warsztatach studenci mają możliwość pozyskania wiedzy i umiejętności służących zabezpieczeniu ich potrzeb zawodowych.

Badani uważają, że w wielu przypadkach bardzo ważne są dodatkowe zajęcia oferowane dla studentów przez Instytut takie jak: fakultety, wolontariat albo Koła Zainteresowań.

Badani ponadto wskazali na istniejące braki w zakresie zabezpieczenia potrzeb zawodowych studentów:

- organizacja/rozkład zajęć mogłaby lepiej umożliwiać realizację praktyk zawodowych w trakcie semestru, być może zwłaszcza na specjalnościach nauczycielskich warto, aby chociaż jeden dzień w tygodniu był wolny od zajęć, aby studenci mogli realizować wtedy praktyki (we wrześniu często dyrektorzy szkół nie chcą wyrażać zgody na praktyki, gdyż jest to pierwszy miesiąc roku szkolnego).
- organizacja hospitacji w sprawdzonych placówkach i organizowanie w nich warsztatów
- badani uważają, że do przedmiotów metodycznych powinny być obowiązkowe hospitacje
- zwrócono uwagę na konieczność indywidualnego zaliczania praktyk, *face to face* – wówczas jest szansa na wyjaśnienie wątpliwości, które zrodziły się u praktykanta w trakcie praktyki, jak i jest to szansa na omówienie sytuacji trudnych
- zła organizacja praktyk. Padła propozycja zmiany w zakresie realizacji praktyk. Praktyki mogłyby być realizowane w dwóch blokach w trybie ciągłym. Pierwszy po semestrze zimowym, drugi po semestrze letnim. W tym czasie studenci nie mieliby zajęć dydaktycznych.

c. Jak metody pracy dydaktycznej stosowane w procesie kształcenia w APS wpływają na przygotowanie studentów do funkcjonowania w zawodzie?

Badani podkreślili, że wybór metod w dużej mierze uzależniony jest od prowadzącego zajęcia. Jednak zdania w tym zakresie były podzielone. Podkreślano, że część realizuje zajęcia metodami praktycznego działania, symulacyjnymi i aktywizującymi, co pozwala studentom rozwijać kompetencje bazowe, które potem będą mogli wykorzystać w swojej pracy zawodowej w roli nauczyciela. Inni natomiast realizują zajęcia metodami nie

aktywizującymi studentów. Podkreślano, że często brakuje na zajęciach metod, które wymagają od studentów samodzielnej pracy - pracy praktycznej, które uczą pracy z dzieckiem, podopiecznym. Nauczyciele negatywnie wypowiedzieli się na temat metod podających, jednocześnie podkreślając potrzebę organizacji warsztatów i konwersatoriów.

d. Jaki wpływ na zmiany programowe, organizacyjne i metodyczne mają nauczyciele w Akademii?

Zdaniem badanych nauczyciele w Akademii biorą udział w opracowaniu programów kształcenia w obrębie danych specjalności, opracowują programy praktyk, a także współorganizują hospitacje, tworzą również sylabusy zajęć prowadzonych przez siebie przedmiotów. Jeśli tylko jest wykazywana inicjatywa do pracy, to mają bardzo duży wpływ na zmiany w programach kształcenia. To nauczyciele w zespołach roboczych pracują nad programami opracowując efekty kształcenia dla konkretnych przedmiotów oraz programy dla specjalności. Mają też wpływ na to, jak wyglądają pod tym względem zajęcia. Każdy działa indywidualnie w zakresie metodyki prowadzonego przez siebie przedmiotu, ma autonomię w zakresie doboru metod, środków i treści kształcenia. Zwrócono uwagę na fakt zatrudniania osób na zlecenie- tj. należy monitorować treści realizowanych przez nich zajęć.

Należy jednak podkreślić, że w niektórych specjalnościach brak jest współpracy pomiędzy nauczycielami, co skutkuje wielokrotnym powtarzaniem tych samych treści na różnych zajęciach.

e. Jaką wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne absolwenci APS mogą wykorzystać w pracy zawodowej?

Nauczyciele stwierdzili, że studenci w toku studiów pozyskują wiedzę specjalistyczną, zgodnie ze studiowaną specjalnością. Studenci mają wiedzę z zakresu metod pracy pedagogicznej, psychologii, prawa. Uczą się na studiach rozwiązywać problemy natury społecznej, tworzyć wywiady

środowiskowe, czy pisać indywidualne programy oddziaływań. Nabywają kompetencje pracy w grupach, autoprezentacji, prowadzenia zajęć. Zdaniem badanych wiedza, umiejętności i kompetencje określone w sylabusach poszczególnych przedmiotów mogą być bezpośrednio wykorzystywane przez absolwentów w ich pracy zawodowej.

f. Jakiej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych brakuje w pracy zawodowej absolwentom APS?

Nauczyciele, przede wszystkim podkreślali braki w obszarach:

- współczesnej, światowej wiedzy (zwrócono uwagę na korzystanie ze starej literatury)
- umiejętności motywacyjnych,
- komunikacyjnych,
- nawiązywania prawidłowego kontaktu diagnostycznego,
- umiejętność stosowania skutecznej komunikacji (unikanie blokad komunikacji),
- jak rozmawiać z równego typu rodzicami
- jak odpoczywać

Podkreślano konieczność większej samodzielnej pracy nad własnym rozwojem. Jeden z badanych nauczycieli wskazał, że studentom brakuje umiejętności łączenia treści. Studenci nie potrafią scalać informacji z różnych przedmiotów i wykorzystywać ich podczas zajęć praktycznych

g. Co mogłoby pomóc absolwentom APS na rynku pracy?

Wszyscy badani byli zgodni, co do konieczności organizowania dodatkowych kursów i szkoleń, które kończą się uzyskaniem odpowiednich certyfikatów. Wskazywano również możliwość pracy w ramach wolontariatu, co pozwoliłoby na zdobycie doświadczenia.

Jako istotne uznano, możliwości organizowania spotkań, na terenie Uczelni z przedstawicielami placówek, instytucji, mówiących o aktualnej sytuacji na rynku pracy.

Uznano, że należy poszerzyć bazy placówek, którymi dysponuje uczelnia w zakresie współpracy w obszarze badawczym i praktycznym.

Zwrócono uwagę, że studenci powinni bardziej racjonalnie wybierać kierunki kształcenia, ponieważ uznano, że wielu studentów wydaje się osobami przypadkowymi. Po rozpoczęciu studiów i często po pierwszych praktykach, studenci dochodzą do wniosku, że wybrany kierunek jest mało interesujący.

Wnioski z badań przeprowadzonych wśród pracowników Instytutu Pedagogiki specjalnej:

1. Programy nauczania zawierają przedmioty metodyczne, które odgrywają kluczową rolę w przyszłej pracy zawodowej;
2. Programy praktyk w wielu przypadkach są integralne z programami nauczania;
3. Praktyki pozwalają na weryfikację wiedzy teoretycznej uzyskanej w toku studiów;
4. Programy studiów są dostosowane do wymagań rynku pracy;
5. Praktyki są różnorodne, dzięki temu studenci mogą kształtować i rozwijać swoje zainteresowania ;
6. Wskazano na zbyt małą liczbę godzin zajęć metodycznych i hospitacji;
7. Zauważono potrzebę zmiany w zakresie organizacji planu zajęć, np. tak, aby studenci mogli jeden dzień w tygodniu poświęcić na praktyki;
8. Podkreślano konieczność indywidualnego zaliczania praktyk;
9. Istnieje duży wybór praktycznych, aktywizujących metod pracy i to właśnie takie metody powinny być częstsze w pracy ze studentami;
10. Nauczyciele mogą angażować się w przygotowanie zarówno programów nauczania, jak i programów praktyk;
11. Należy zwrócić uwagę, aby treści programów nie powielały na różnych zajęciach;
12. W opinii nauczycieli studenci są przygotowani od strony teoretycznej i kompetencji do odbywania praktyk;
13. Wiedza, umiejętności i kompetencje określone w sylabusach poszczególnych przedmiotów mogą być bezpośrednio wykorzystywane przez absolwentów w ich pracy zawodowej;
14. Należy pracować nad brakami studentów w sferze komunikacyjnej, motywacji do podejmowania działań;
15. Istnieje potrzeba organizacji kursów i szkoleń, które pozwolą na nabycie przez studentów dodatkowych umiejętności praktycznych;
16. Wskazane jest, aby organizować spotkania studentów ostatnich lat studiów z potencjalnymi pracodawcami.

11. Ocena jakości kształcenia na Wydziale Nauk Pedagogicznych w opinii wykładowców kierunku Edukacja artystyczna

Badania zostały prowadzone w czerwcu 2018, uczestniczyło w nich 2 pracowników ze stopniem doktora

a. Jak programy kształcenia realizowane na APS odpowiadają potrzebom zawodowym studentów /absolwentów / pracodawców Akademii?

W opinii badanych programy kształcenia na specjalności arteterapia w pełni odpowiadają potrzebom zawodowym absolwentów oraz ich przyszłych pracodawców. W ramach realizacji programów kształcenia, w praktyce w placówce medycznej (jeden semestr), studenci nabywają podstawowe kompetencje arteterapeutyczne. Możliwość pracy w szpitalu, w zespole terapeutycznym zgodnie z procedurami, konsultacje i superwizje realizowanych przez studentów sesji terapeutycznych umożliwiają studentom w przyszłości podjęcie pracy zawodowej. Obecnie tylko w jednej placówce medycznej pracuje 8 naszych absolwentów. Kolejne 2 osoby są w trakcie zatrudnienia. Programy kształcenia na specjalnościach nauczycielskich odpowiadają potrzebom zawodowym studentów. Studenci otrzymują praktyczne przygotowanie warsztatowe i metodyczne do pracy nauczyciela/ instruktora zajęć plastycznych. Praktyki w szkołach, ośrodkach kultury oraz liczne warsztaty organizowane w ramach zajęć programowych umożliwiają nabywanie kompetencji w obszarze zawodowym.

b. Jak organizacja kształcenia w APS umożliwia zabezpieczenie potrzeb zawodowych studentów /absolwentów Akademii?

Zdaniem badanych organizacja kształcenia tj, programy są zgodne z wymogami, procedurami obowiązującymi w placówkach zatrudniających absolwentów edukacji artystycznej. Znajomość wykazu obowiązków oraz metod pracy nauczyciela plastyki oraz arteterapeutycznej w znacznym stopniu wpływają na zabezpieczenie potrzeb zawodowych studentów. W ramach programu kształcenia studenci posiadają możliwość odbycia, bezpłatnej praktyki na wszystkich oddziałach szpitala. Liczba godzin praktyki obecnie wynosi od 40 do 2000 godzin.

c. Jak metody pracy dydaktycznej stosowane w procesie kształcenia w APS wpływają na przygotowanie studentów na funkcjonowanie w zawodzie ?

Badani stwierdzili, że studenci uczestniczą w wykładach i ćwiczeniach realizowanych na terenie placówki medycznej lub edukacyjnej. Odbywają konsultacje indywidualne i grupowe na oddziałach lub w instytucjach kulturalno-oświatowych, szkołach, itp. Uczestniczą w hospitaacjach ośrodków kulturalnych i placówek szkolnych oraz sesjach terapeutycznych na oddziałach szpitala. Przygotowują autorskie programy arteterapeutyczne oraz edukacyjne. Programy te zatwierdzane są kolejno przez pracownika APS -osobę prowadzącą przedmiot. W przypadku studentów arteterapii programy zatwierdzane są przez koordynatora ds. arteterapii szpitala, ordynatora oddziału oraz dyrektora szpitala do spraw leczenia. Studenci, po otrzymaniu zgody, prowadzą sesje pod superwizją. Po zakończonych sesjach uczestniczą w 3-4 superwizjach (psycholog, psychoterapeuta, lekarz, arteterapeuta) prowadzonych przez pracowników szpitala. Po zakończeniu cyklu dydaktycznego przygotowują pracę pisemną. Opisują proces arteterapeutyczny, uzyskane efekty. Przygotowują dokumentację procesu terapeutycznego. Otrzymują zaświadczenie ze szpitala o rodzaju praktyki, formie jej realizacji. Drugie zaświadczenie otrzymują z Sekcji Arteterapii Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego. Na zaświadczeniu tym znajduje się informacja na jakiej podstawie, jakich rozporządzeń mogą być zatrudniani na stanowisku arteteraputy.

d. Jaki wpływ na zmiany programowe, organizacyjne i metodyczne mają nauczyciele w Akademii?

W przypadku specjalności arteterapia nauczyciele mają wpływ na zmiany programowe. Na bazie współpracy z placówkami medycznymi oraz stowarzyszeniami krajowymi i międzynarodowymi przygotowują programy dostosowane do potrzeb pracodawców. Podobnie nauczyciele specjalności artystycznej i pedagogicznej starają się na bieżąco modyfikować programy i dostosowywać do zmieniających się wymogów i zawodowych potrzeb studentów.

e. Jaką wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne absolwenci APS mogą wykorzystać w pracy zawodowej?

W opinii badanych nauczycieli wiedza musi być oparta o praktykę. Praktykę trwającą co najmniej jeden semestr. Praktyka taka pozwala na nabycie podstawowych kompetencji arteterapeutycznych oraz pedagogicznych.

f. Jakiej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych brakuje w pracy zawodowej absolwentom APS?

Badani stwierdzili, że w przypadku specjalności nauczycielskiej brakuje większej liczby godzin metodycznych, rozwijających umiejętności organizowania warsztatu plastycznego w warunkach szkolnych.

W przypadku specjalności arteterapia większa liczba godzin z przedmiotów specjalnościowych, realizowanych w szpitalu, pozwoliłaby studentom na ugruntowanie nabytej wiedzy, poszerzenie umiejętności oraz kompetencji społecznych. Po zakończeniu studiów studenci są przygotowani do podjęcia pracy zawodowej. Również obecny, główny pracodawca jest bardzo zadowolony z jakości pracy świadczonej przez naszych studentów.

g. Co mogłoby pomóc absolwentom APS na rynku pracy?

Zdaniem badanych potrzeba jest poszerzenia oferty programowej w oparciu o nowocześniejszy sprzęt multimedialny wraz z oprogramowaniem.

Ponadto ważne jest w opinii badanych pogłębienie wiedzy na temat arteterapii w środowiskach, w placówkach w których mogliby być zatrudniani nasi absolwenci. Obecnie prowadzone są rozmowy z placówkami na temat możliwości zatrudnienia arteterapeutów, możliwości stworzenia nowych stanowisk pracy arteterapeuty, opłacanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

Wnioski z badań przeprowadzonych wśród pracowników Kolegium Edukacji Artystycznej

1. Programy kształcenia na specjalności arteterapia w pełni odpowiadają potrzebom zawodowym absolwentów oraz ich przyszłych pracodawców,
2. Studenci otrzymują praktyczne przygotowanie warsztatowe i metodyczne do pracy nauczyciela/ instruktora zajęć plastycznych, a praktyki kształtują i poszerzają kompetencje zawodowe,
3. Nauczyciele mają wpływ na zmiany programowe;
4. Na specjalności nauczycielskiej brakuje większej liczby godzin metodycznych, rozwijających umiejętności organizowania warsztatu plastycznego w warunkach szkolnych
5. W przypadku specjalności arteterapia większa liczba godzin z przedmiotów specjalnościowych, realizowanych w szpitalu, pozwoliłaby studentom na ugruntowanie nabytej wiedzy, poszerzenie umiejętności oraz kompetencji społecznych,
6. Poszerzenie oferty programowej w oparciu o nowocześniejszy sprzęt multimedialny wraz z oprogramowaniem,
7. Rozszerzenie liczby placówek, w których studenci mogliby odbywać praktyki.

12.Rekomendacje z badań przeprowadzonych wśród nauczycieli WNP

1. Zasadne jest zrewidowanie treści o charakterze ogólnopedagogicznym (większość przedmiotów z modułu fundamentalnego). Zdaniem badanych nauczycieli treści nie korespondują z zadaniami, które absolwenci wykonują na podejmowanych stanowiskach pracy;
2. Należy sprawdzić programy studiów niestacjonarnych. Zdaniem badanych nauczycieli studenci studiów niestacjonarnych zwracają uwagę na fakt, że oferta zajęć realizowanych w trakcie studiów jest odległa od opisu kierunku przedstawianego w ofercie studiów;
3. Wskazane jest zwiększenie liczby godzin zajęć metodycznych i hospitacji;
4. Zasadne jest zaproponowanie studentom większej liczby zajęć o charakterze warsztatowym, które wzmocniłyby ich kompetencje społeczne i pomogłyby odnaleźć się na rynku pracy;
5. Podkreślono, że należy poszukiwać wciąż nowych, dobrych placówek na realizację praktyk i przeprowadzanie hospitacji.
6. Zasadne jest wprowadzenie zmian w zakresie organizacji planu zajęć, np. tak, aby studenci mogli jeden dzień w tygodniu poświęcić na praktyki lub po każdym semestrze, tak, aby mieli czas wolny od zajęć (jeden, dwa tygodnie) na realizację praktyk (na fakt ten zwracano uwagę we wcześniejszych raportach komisji);
7. Podkreślano konieczność indywidualnego zaliczania praktyk;
8. Zasadne jest kolejne przyjrzenie się programom realizowanych zajęć tak, by treści nie były powielane na kilku przedmiotach (na fakt ten zwrócono uwagę we wcześniejszych raportach komisji).
9. Należy monitorować treści realizowane na zajęciach przez osoby zatrudnione na umowę zlecenie;
10. Zwrócono uwagę, aby treści programów nie powielają na różnych zajęciach- wymaga to wprowadzania nowych rozwiązań w tym zakresie;
11. Zasadne jest na specjalności nauczycielskiej (kierunek Edukacja artystyczna) zwiększenie liczby godzin metodycznych, rozwijających umiejętności organizowania warsztatu plastycznego w warunkach szkolnych;

12. Należy w przypadku specjalności arteterapia zwiększyć liczbę godzin z przedmiotów specjalnościowych, realizowanych w szpitalu, pozwoliłaby studentom na ugruntowanie nabytej wiedzy, poszerzenie umiejętności oraz kompetencji społecznych,
13. Zasadne jest poszerzenie oferty programowej w oparciu o bardziej nowoczesny sprzęt multimedialny wraz z oprogramowaniem,